

Slniečko 6

ROČNÍK XVIII. (XL)

FEBRUÁR 1986

3 Kčs

Rozprávka o bielom koni DANIEL HEVIER Bolo raz jedno dievčatko. Volalo sa Martinka. Jej otec bol maliarom. Ale nie obyčajným. Kreslil obrázky do knížiek. Preto bolo mu hračkou splniť dcérino želanie — nakresliť bieleho koňa. No, až takou hračkou

ILUSTROVAL
ONDREJ ZIMKA

zas nie, pretože kone sa kreslia ťažko. A keď má byť ten kôň biely, je to ešte namáhavejšie. Uhádnuť bielu farbu pre koňa, to nie je totiž len tak. Musí byť v nej trochu zelenej z lúk a lesov, cez ktoré ten kôň cváľal. A trochu zlatej zo slnca, ktoré mu večer zapadá v očiach. A trochu čiernej z noci, ktorá ho stráži. A trochu belasej — pretože Martinka chcela mať koňa, ktorý cváľal aj po oblohe.

Keď sa všetci pobrali spať, Martinka sa ešte raz išla pozrieť na svojho bieleho koňa. Bol namaľovaný na plátne, ktoré viselo na maliarskom stojane.

V izbe bola už tma, no kôň sa v nej napriek tomu beľal, a ako Martinka prichádzala bližšie k plátnu, stále sa zväčšoval.

Urobila krok dopredu, biely kôň sa zväčšil o niekoľko centimetrov. Zastala — biely kôň prestal rásť. Znova vykročila, a biely kôň navidomoči rástol. A keď sa dostala až k maliarskemu stojanu, biely kôň ju už čakal a bol celkom živý.

„Ako to, že si ožil?“ spýtala sa ho Martinka.

„Lebo si ma veľmi chcela,“ odvetil kôň.

Martinka sa potom naň vyšvihla, chytila sa jeho bielej hrivy a zatajila dych. Biely kôň vyletel von oblohou a vzápätí sa už vznášal

vo vzduchu. Martinka po prvý raz pocítila, aké je to krásne letieť.

Ako tak leteli nocou, rozvírovali zlatý hviezdny prach. Martinke sa z neho zachytávali vo vlasoch zrníčka, padali jej na nočnú košielku, až to nebola nočná košielka, ale zlaté šaty.

„Kam letíime?“ zavolala Martinka.

„Až na koniec nociiiii,“ odpovedal jej biely kôň.

„A je to ďalekóóó?“

„Ďalekóóó!“

To je dobre, pomyslela si Martinka, pretože chcela letieť čo najdlhšie.

A potom jej jedno zlaté zrnko hviezdneho prachu padlo do oka — a Martinka uvidela všetko zlaté. Hviezdy boli zo zlata, nočné motýle mali zlaté krídla a netopierom sa z očí šírila zlatá žiara. I koruny stromov boli zlaté, tráva bola zlatá, kvety v zlatých záhradách

mali puky zo zlata. Všetko to vyzeralo, akoby to vytepal nesmierne bohatý a nesmierne márnotravný zlatnícky majster.

Aj oblaky boli zlaté, a keď leteli nad jedným z nich, Martinka si všimla niečo zvláštne:

„Pozri sa! Uprostred toho oblaku kotví zlatá plachetnica!“

„Máš pravdu,“ prisvedčil biely kôň, akoby to bola tá najobyčajnejšia vec na svete. „Po oblohe pláva množstvo plachetníc, ale cez deň ich nevidieť, lebo majú plachty jemnejšie ako mušie krídla. Plavia sa na nich oblační ľudia.“

„Oblační ľudia?“ začudovala sa Martinka.

„Čo myslíš, prečo oblaky tak často menia svoje tvary? Pretože chodia po nich oblační ľudia a dupocú nohami.“

Potom uvidela Martinka na jednom zlatom oblaku pána so zlatým cylindrom na hlave.

„To je pastier hviezd,“ povedal biely kôň. „Dáva pozor, aby sa ani jedna hviezda nestratila. Občas sa mu však nejaká neposlušnica zatúla a stane sa z nej svätovánska muška.“

A stále leteli nocou a okolo nich sa odohrávali veci, aké sa dajú vidieť iba vo sne.

A potom si Martinka všimla, že sa okolo nej rozlieva bledučkový svit, ktorý stále silnel, ako keď znie nepočuteľná hudba, ktorá sa stáva čoraz hlasnejšou, až znie zo všetkých strán.

„To sa blížíme ku konci noci, k svitaniu,“ pošepkal jej biely kôň. Jeho hlas bol nezvyčajne tichý. A jeho biela farba bledla, slabla, zanikala...

Martinka sa zľakla: „Veď sa ten môj biely kôň rozpúšťa! Pomoc! Padnem!“

Vtedy biely kôň vošiel do slnečného svitu. Rozpustil sa v ňom, ako keď sa kocka cukru rozpúšťa v horúcom zlatom čaji. Martinka cítila, že padá, padááá, pa-dáá-ááá... až sa ocitla vo svojej postielke.

Otvorila oči a vykrikla:

„Ale sa mi prisnil krásny sen.“

Alebo to nebol sen?

Viac než zlaté dukáty

ŠTEFAN MORAVČÍK

Bubeník s husľami

V tržnici sa strhol nával,
rad sa krivil, narovnával,
nik sa s nikým nepoznával,
každý si len objednával...

Figliar figu drevenú
núkal ježom k hrebeňu.
Čo figeľ — to groš,
mal ich plný kôš:
malých, veľkých, najväčších...
Kričí žene: „Napeč ich!“
Zostala len borová
v ľahkom miešku z olova.
Kto tú figu kúpi,
dostane dve krúpy
a figúrku zo slamy —
bubeníka s husľami...
(Palec medzi prstami.)

Fúzatá pesnička

Išiel sedliačik na skusy,
spieval si pesničku akúsi,
že žaba mala,
prepánajána,
jeden fúz, dva fúzy, tri fúzy...

Keď prvým fúzom pomyká,
vyplaší z trávy koníka.
Keď druhým fúzom potrasie,
naisto sa zmení počasie.

Keď švihne tretím fúziskom,
prevalí dubák s dubiskom...

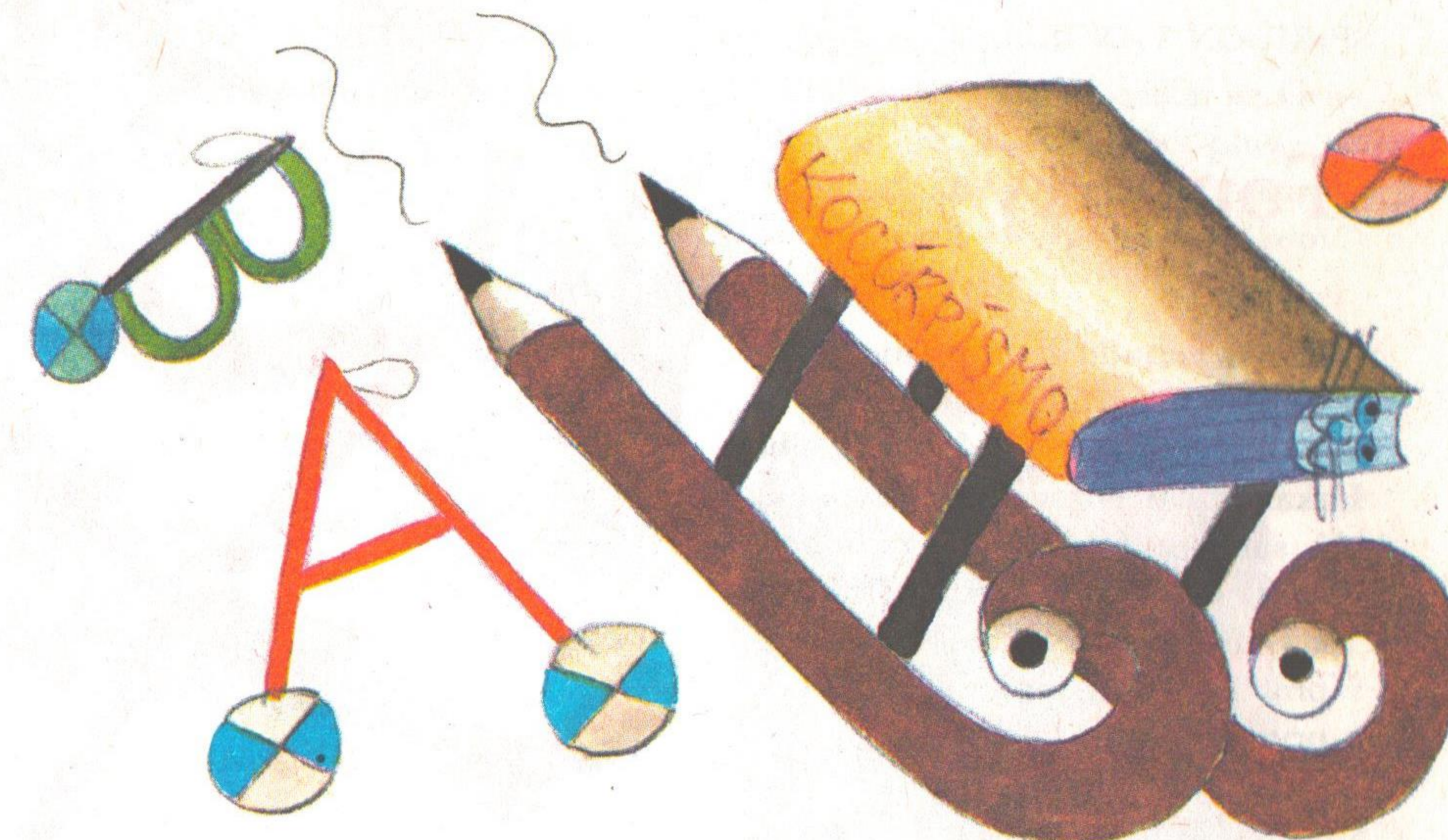
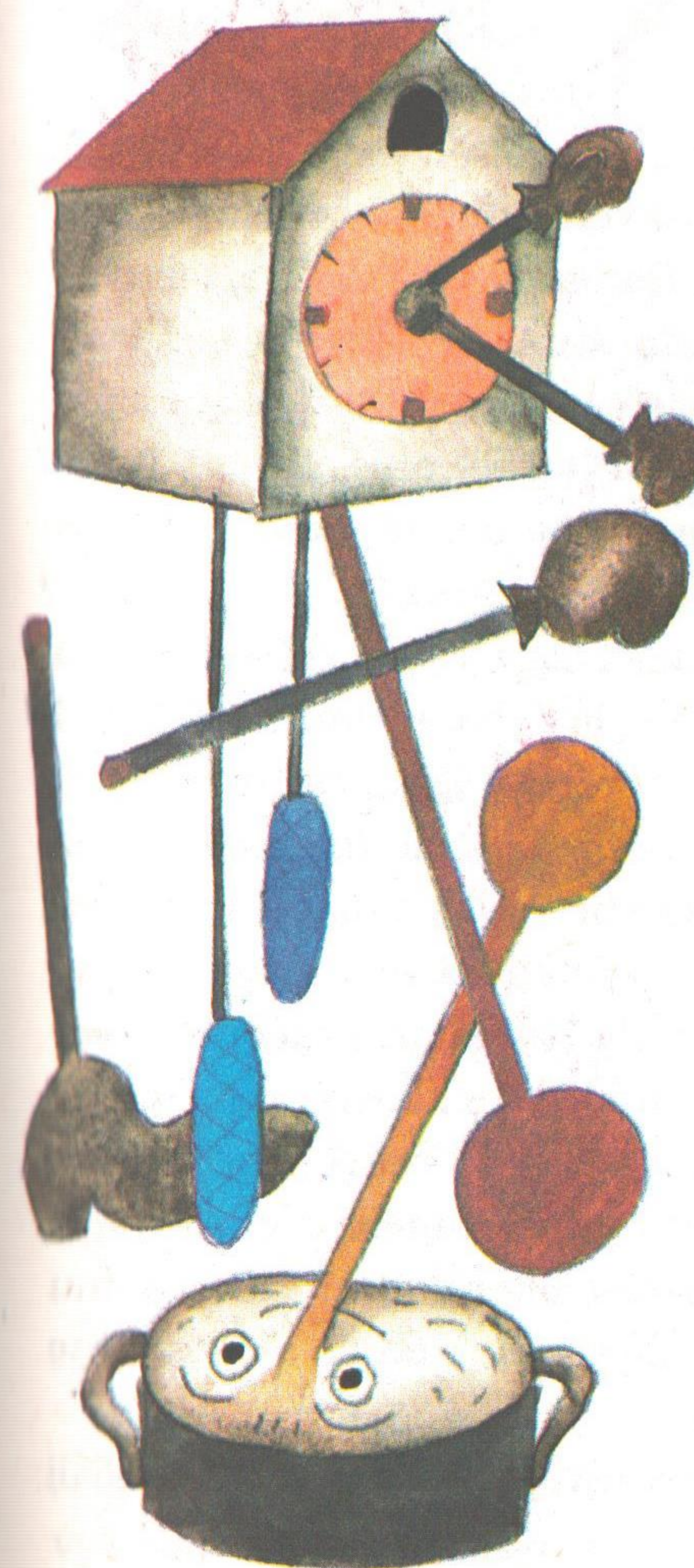

Žiacka žemľovka

Žemle, žltok, žartík, „žaslo“
zamiešame, zapečieme,
žeby živé žiactvo žaslo.
Žablkami zasypeme,
žahodami, žarhuľami...
Zmotaní sme zo smotany,
zazmrzlíme zmrzlinami.
Zamiešame, zapečieme,
žarmeládou zalejeme.
Žblnky-žblnky!
Žmurky-žmurky!
Sneh zružovel, stal sa ružou.
Žiačky! Žiaci!
To je žúžo!

Hodenc a kredina

Kto je pánom v kuchyni?
Kredenc a či hodiny?
Bili, bili hodiny...
Boli by sa pobili
s vareškami z kredenca,
keď sa zrazu ozval sporák:
„Pst! Strčím vás do hrnca!
Posekám vás, uvarím vás
a urobím hostinu.“
Čo si dáte, milí moji,
hodenc a či kredinu?

Rozjasane

Raz ja sane do rúk vezmem,
rozjasane z kopca zbehnem.
Začujete jasavé:
„Ja sa veziem!
Ja sa vééé...“

A keď zletím
z rýchlych saní,
zle tým veru nespravím,
budem v snehu podpísaný
kotúlpísmom-kocúrpísmom
horenohým, ťapkovým.

Otázka vrabcovi

„Načo o čom čimčarovať?
Čím čarovať?
Povedz, vrabčiak strapatý.“

„Spievať sa vždy oplatí.
Pieseň mala vždy väčší cveng
ako zlaté dukáty!“

Topánky

Tio sa zobudil zavčas ráno. Obul si jednu topánku, potom druhú a vyšiel na dvor pohľadať svojho šarkana. No čože je to? Topánky idú samy a ťahajú Tia za sebou. Kam to len idú? K studni. Vzal teda Tio vedrá, vari len nepôjde k studni s prázdnyimi rukami! Nabral vody a priniesol ju do kuchyne.

A topánky ho už nesú na inú stranu. Kam zasa? K plotu, kde je zložené drevo. Vzal teda sekeru a začal drevo štiepať.

Čo sa len topánky za celý deň nabehali! Ale Tio nezaostával. Kam ony, tam aj on.

Večer sa Tio vyzúva a vtom zbadá, že topánky nie sú jeho, ale patria staršiemu bratovi.

Trajan

„Trajan,“ povedala mama, „nanes vodu do suda!“ Vylial Trajan do suda jedno vedro, potom druhé... Nie je ľahké naplniť taký sud.

„Toto vedro priniesla sestra Olympia,“ povedal si Trajan. Blu-blu-blu! Voda pretiekla do suda.

„A toto vedro brat Saša.“

Korigáni

FRANCÚZSKA ROZPRÁVKA

Kedysi dávno žili v bretónskych lesoch a vresoviskách nezbední škriatkovia. Volali sa korigáni. Cez deň sa schovávali v jaskyniach alebo v dutinách stromov, večer vychádzali na vresoviská a tam tancovali, spievali a vystrájali huncútstva oneskoreným chodcom. Najhoršie obišiel ten, koho zväbili do tanca! A predsa sa raz stalo, že tkáč François Kerlidou s nimi tancoval a pochodil dobre.

V tých časoch chodievali tkáči za prácou z dediny do dediny. V každom dome boli krosná. Ak niekto potreboval látku, zavolať si tkáča, dal mu priadzu a látka sa rodila pred jeho očami. François Kerlidou bol teda stále na cestách, raz u jedného, raz u druhého. Všade ho radi vítali. Nielenže bol najlepší, najšikovnejší a najsvedomitejší tkáč v kraji, ale bol aj nesmierne veselý spoločník. Celý deň si pri práci pospevoval a večer sa okolo neho tislí malí i veľkí, aby si vypočuli jeho rozprávanie. Lež v hĺbke duše bol François nešťastný, pretože mal hrb. Raz ho na jednom osamelom gazdovstve zdržali na večeru. Keď sa potom uberal preč, vravia mu domáci: „Mali by ste prenocovať u nás. Veď čo ak stretnete korigánov?“

„Ale ba!“ zasmial sa François. „Čo by si aj počali s úbohým hrbáčom?“

Kým kráčal po ceste, nič nepočul, nikoho nestretol. Ale keď zišiel na chodník, odrazu len zazrel tancujúcich korigánov.

Jeden z nich však netancoval. Stál pod papradím na kameni obrastenom machom. Na hlave sa mu blyštala zlatá čelenka, na krku náhrdelník a v dlani palička poletujúca v rytme tanca. Bol to kráľ korigánov. Keď zbadal tkáča, spustil paličku a tanečníci hneď prestali hopsať.

„Poď si s nami zatancovať, François,“ volali korigáni.

„Veľmi rád, priatelia, ak si myslíte, že to dokážem,“ odpovedal tkáč a usiloval sa pritom vyzeráť celkom pokojne. Spočiatku len ťažko držal krok so škriatkami, ale po chvíli sa do toho dostal a nakoniec sa mu to zapáčilo. Ak sa niečomu čudoval, tak len čudným slovám korigánskej piesne:

Pondelok, utorok, streda, či ďalej pohnúť sa nedá?

...nedá? ...nedá?

Škriatkovia ich ustavične opakovali, až to tkáč nevydržal.

„To je všetko? Nepoznáte pokračovanie?“

„Nepoznáme, François.“

„Tak vás ho naučím,“ povedal a pokračoval v piesni, akoby odvíjal kľbko.

...štvrtok, piatok, sobota, tak sa týždeň zamotá.

„...štvrtok, piatok, sobota,“ zborovo opakovali škriatkovia. A od radosti začali tleskať a objímať sa. „Ďakujeme! Nech žije tkáč François!“

„Korigán so zlatou paličkou ho vážne oslovil:

„Milý François, ani nevieš, akú službu si nám preukázal. Sedemtisíc rokov sme hľadali slová, ktoré si nás práve naučil. Za huncútstva, ktoré sme kedysi povystrájali vílam, sme boli potrestaní. Vyhnali nás z rozprávkovej krajiny a odsúdili žiť vo vresoviskách až dovtedy, kým nejaký človek sám od seba nedokončí našu pieseň. Vďaka tebe je takmer celá. Už nepridávaj ani slovíčko, lebo teraz ju musí dokončiť niekto iný. Povedz nám však, ako sa ti odvdáčiť. Chceš zlato? Vzácné kamene?“

„Ďakujem vám,“ povedal tkáč, „urobili by ste mi väčšiu radosť, keby ste ma zbavili hrbu.“

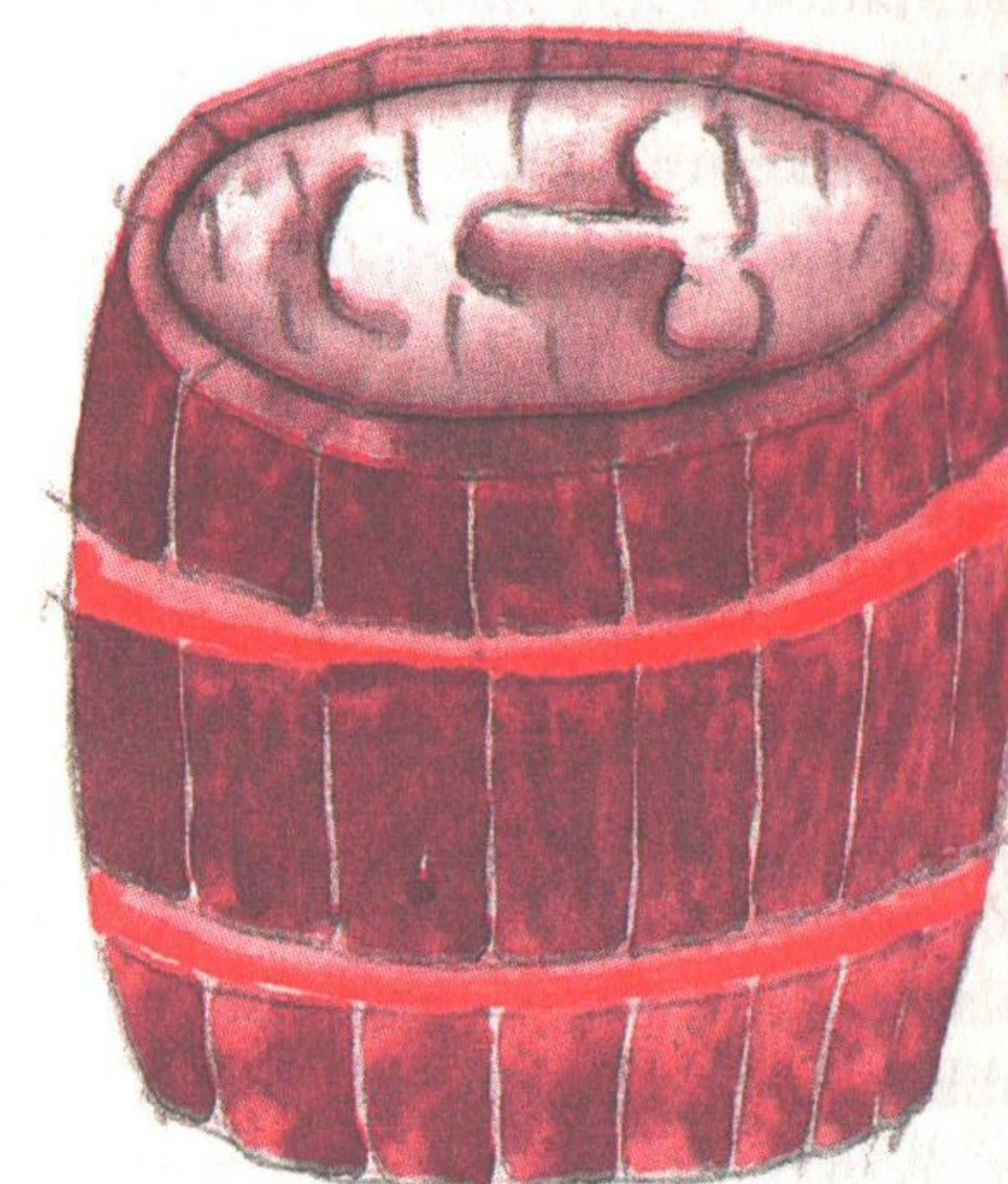
Nestačil to François ani dopovedať a jeho želanie sa splnilo.

Na druhý deň, keď išiel do práce, zbehla sa okolo neho celá dedina. Všetci otvárali ústa a vytriešťali oči, lebo si vykračoval rovný ako svieca. François vyrozprával svoj

Blu-blu-blu!

Potom ešte Trajan nalial za Gruju aj za Mirču. A sud bol plný.

„Ako dobre, že mám veľa priateľov. Bez nich by som to nezvládol,“ potešil sa Trajan.

Dyňa

Čezar šiel popri dyňovisku a pri ceste zazrel dyňu.

„Ťuk-ťuk-ťuk!“ zaklopal na ňu. Nie, ešte nedozrela. Zašiel k strážnikovej búde.

„Dedko Štefan, tá dyňa na kraji je ešte zelená.“

„Ale nevrav,“ zasmial sa dedko. „Mám rád deti, ktoré hovoria pravdu.“

A priniesol Čezarovi zrelú červenú dyňu.

Prel. K. ŠTVRTECKÁ

Posledný boj

ONDREJ SLIACKY

Oslobodenie našej vlasti Sovietskou armádou spod fašistickej krutovlády prinieslo našim dvom národom, českému a slovenskému, vytúženú slobodu. Nestačili však doznieť posledné výstrely, a už sa začal pripravovať ďalší boj.

Fabrikanti, bankári a veľkostatkári vytušili, že vývoj v našej vlasti nebude sa už uberať starou cestou. Robotnícka trieda a spolu s ňou všetci statoční a slušní ľudia začali totiž čoraz hlasnejšie dávať najavo nesúhlas s tým, aby v oslobodenej republike opäť vládli bohatí. S ich vládou mali už svoje trpké skúsenosti. Nikomu sa už nechcelo znova zažívať hlad, biedu, strach z nezamestnanosti, hrôzu z fašizmu, ktorému títo ľudia zbabelo zapredali republiku.

Začali sa preto pripravovať na svoj posledný proletársky boj.

Lenže na boj sa hotovili aj fabrikanti, bankári a veľkostatkári.

Teraz však už robotníkov nebolo možné poraziť. Vedení Komunistickou stranou Československa sa ako jeden muž postavili v ten mrazivý februárový týždeň roku 1948 proti svojim vykorisťovateľom. S puškou v ruke si zastali pred bane, hutí, železiarne a všetky ostatné fabriky v republike, aby bránili svoje právo na chlieb, na prácu, na mierový život.

Bolo to vystúpenie, o akom sa buržoázii ani len nespievalo. A tak boj, ktorý chcela rozpútať, prehrala. Raz a navždy. Odvtedy jediným vládcom v našej vlasti stal sa pracujúci ľud.

A naša vlasť sa stala skutočne slobodnou. Ľudia práce mohli začať naplňovať svoj sen o spravodlivom a šťastnom živote.

príbeh a všetci statoční ľudia sa tešili spolu s ním. Iba jedného krajčírca premkla taká náramná závišť, že si zaraz povedal:

„Pôjdem k trpaslíkom i ja. Dokončím im pieseň a za odmenu si budem pýtať všetko, čo tam ten hlupák tkáč nechal.“

Večer potom pozamykal dom a vydal sa na vresovisko. „Pod' medzi nás, pod' s nami tancovať a spievať,“ zavolali naňho korigáni, len čo ho zbadali.

„Idem, idem,“ zamrmlal krajčír a už aj bol medzi nimi. *Pondelok, utorok, streda, či ďalej sa pohnúť nedá? Štvrtok, piatok, sobota, tak sa týždeň zamotá...*

Škriatkovia spievali z celého hrdla a tak vykrúcali krajčírca, že ten ledva lapal dych.

„Prestaňte! Prestaňte, ak chcete, aby som dokončil vašu pieseň,“ volal závistlivý krajčír.

Na to kráľ zdvihol paličku a povedal:

„Nuž, keď chceš, dokonči.“

A krajčír hneď:

Po sobote nedela, kto má plné vrecká zlata, s nikým šťastie nezdiela.

Aj teraz nasledoval potlesk, radostné výkriky, hopsanie. Krajčír si utieral spotené čelo a myslel iba na odmenu, čo ho čakala. „Pieseň je dokončená. Dúfam, že mi za ňu zaplatíte, ako sa patrí,“ povedal kráľovi.

„A čo by si chcel?“ spýtal sa kráľ.

„To, čo tu nechal ten hlupák,“ odvetil krajčír.

Kráľ sa zasmial. „Hneď to dostaneš. Kamaráti, do roboty!“

Škriatkovia schmatli krajčírca, rozhojdali ho a vyhodili do vzduchu. Keď znova dopadol na zem, korigáni boli už preč. A krajčír nebol o nič bohatší ako pred chvíľou, ale zato mal hrb.

Nazlostný a zahanbený krajčír nenašiel odvahu vrátiť sa do dediny. Navždy opustil rodný kraj. A čo sa stalo s korigánmi? Najskôr sa aj s dokončenou pesničkou vrátili do rozprávkovkej krajiny, lebo od toho dňa ich už nikto nevidel.

Prel. MÁRIA ŠVÁBYOVÁ

Diviak a líška

EZOPSKÁ BÁJKA

Starý diviak stál pri strome a brúsil si oň zuby. Mladá líška, ktorá šla okolo, pristavila sa pri ňom a pýta sa ho:

„Prenasleduje ťa lovec, že si ostríš zuby?“

„Nie, neprenasleduje,“ odvetil diviak pokojne.

„Tak vlci?“

„Ani vlci.“

„A aké nebezpečenstvo ti vlastne hrozí?“

„Nijaké.“

Pokrútila líška nechápavo hlavou.

„Prečo to potom robíš?“ Ved' by si mohol radšej ležať v barine a oddychovať. Takto iba zbytočne strácaš čas.“

„Kdeže zbytočne,“ pousmial sa diviak nad mladou, neskúsenou líškou. „Práve ho získavam.“ A nakoniec dodal: „Keď ma prekvapí nejaké nebezpečenstvo, nebudem sa musieť zdržiavať s ostrením, ale už budem mať zuby pripravené do bitky.“

JÁN DONOVAL

Uhrovské fúzate práčky

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Zlé správy doniesli zvedovia na Uhrovský hrad. Turci nocou prepadli Bánovce, stáli richtára aj ďalších pätnástich mešťanov a pustili sa hore Uhrovskou dolinou. Práve vraj rabujú dediny Radišu a Kšinnú.

Očervenel od hnevu gróf Ladislav Zay: drancujú moje dediny, a ja tu trčím na hrade! Vari môžem nechať svojich poddaných napospas Turkom, veď ktože mi potom bude orať, siať, žať, dávky platiť, drevo zväzať! Ej, toto ja nestrpím!

Zavelil posádke, hneď povyskakovali všetci na kone, bola ich celá stotina.

„Dobre sa tu zaprite,“ povedal gróf svojej žene Judite. A keď videl, že je celá bledá, doložil: „Neboj sa, nepustíme ich na tento smer, zahatáme im cestu.“

Grófica Judita stápnutá hľadí, ako mizne na zákrute posledný ozbrojenec. Na hrade ostali len ženy a deti, z chlapov iba kuchár, hradný šašo a krivý koniar. Panemôj, čo ak sa Turci predsa len dovalia?

Pozerá Judita dolu z hradieb, ani čo by sa odtiaľ dívala po prvý raz. Čo by sa tu dalo robiť, ak by, nedajbože...?

„Už nám inšie nechýba, len aby teraz prikvitli Turci!“ zavtipkoval nevhodne šašo.

„Nekuvikaj, ty gašpar!“ okríkol ho koniar.

„No a čo, keby aj prikvitli!“ nepušťal šaša čierny humor. „Práčky by ich tamto v potoku piestmi utkli!“

„Z bláznovej hlavy len pochabstvo vyletí!“ znova ho zahriakol koniar.

Ale grófica Judita sa šaša zastala:

„Len ho nechaj, veď nepovedal zle. Keď nieta chlapov, musia bojovať ženy.“

A nakláňa sa z hradieb, ani čo by chcela dovidieť, kdeže to práčky na potoku právjajú. Horský potok, čo sa vinie popod hradný vrch, býva inokedy plytký, len s troškou vody na dne, ale teraz, po nočnom prívale, je rozvodnený a mútny. Inokedy prej-

deš cezeň, kade chceš, ale dnes veru ťažko, možnože by aj koňa prekryl. Dneska sa dá k hradu iba po mostíku... Ten mostík treba striehnuť, ale ako? Azda samostrelom? Dostrelil by naň samostrel?

Grófica Judita bola výborná strelkyňa, z troch letiacich holubov z každým trafila aspoň dva, v tom neraz predstihla aj svojho muža.

Zvolala ľudí a rozdelila im službu:

„Koniar, ty ponapínaj aspoň tri samostrely a poopieraj mi ich tuto o cimburie. Šašo, ty pôjdeš na baštu, z ktorej je najlepší výhľad. Kormorné, chyžné a práčky k zbrojnici!“

„A ja?“ ozval sa kuchár.

„Budeš veliteľom ženskej skupiny. V zbrojnici je všetko, čo budete potrebovať.“

Bolo sporné poludnie, septembrové slnce pripekalo. Možnože podvečer znova príde búrka.

A tu zakričí šašo z bašty:

„Idú! Cválajú sem tí pohani! Bude sa prať!“

„Šašo bláznivý!“ zasipel koniar. A ženy pri zbrojnici zajajkali, zažekali.

„Ticho!“ zavelila grófica Judita.

„Oderaz nech tu nikto ani nemukne! Nech sa pohani nazdajú, že je hrad načisto opustený.“

Blížila sa skupina tureckých jazdcov v turbanoch, s krivými šablami. Zbadali zo zálohy, že hradná posádka odchádza dolu dolinou, a boli presvedčení, že hrad bude teraz ľahkou korisťou. Zastali na kuse od potoka, rozhliadajú sa, rukami rozhadzujú, radia sa. Potom niektorí začnú stínať mohutný smrek a ďalší obsekávajú tenké smriečky. Čo to znamená? Chystajú sa zaútočiť na hrad?

Turecký veliteľ priharcovoal bližšie k potoku a jeho hlásateľ začal vyvolať cez hlásnu trúbu:

„Hej, vy tam na hrade! Lutujeme váš pekný hrad, že ho musíme zahubiť a vás s ním. Ale ak nám ho sami vydáte, ništ sa vám nestane, zachránite aj hrad, aj svoj život. Hehééj, či počujete?“

Hrad mlčal ako vymretý.

Veliteľ harcovoal netrpezlivo poza potok a jeho hlásateľ pokračoval:

„Hej, vy tam na hrade! Váš pán už nie je nažive, stáli sme ho i celú posádku, aj vy tak schodíte. Ale škoda vám zhynovať, otvorte bránu a ništ sa vám nestane.“

Hrad mlčal ako vymretý.

Za ten čas už Turci zotali smrek a okliesnili ho. Zo dvadsiati ho chmatli a skúšali, či sa im bude s ním dobre bežať. Iní robili otičky z raždia a ďalší si pripravovali fakle.

Veliteľ, pomýlený tichom, ktoré vládlo na hrade, priharcovoal až do prostred mostíka.

„Hej, vy tam na hrade! Ešte posledný raz vás...“

Zasvišťala strela a vetu prestrihla. Samostrel, inak zvaný kuša, dosiahol vzdialenosť mostíka a jeho strela mala náramnú silu. Smrteľne zasiahnutý veliteľ nestihol ani vykriknúť, len sa pomaly, ani čo by prekvapený, naklonil v sedle, zviezol sa dolu, narazil plecóm na okraj mostí-

ka a zrútil sa do rozvodneného potoka. V tej samej chvíli sa na hradbách ukázali postavy bojovníkov: fúzate, zachmúrené tváre pod šiškami, v rukách halapartne.

Keby sa Turci boli mohli pozrieť

zblíža, boli by videli, že tie fúzy na tvári bojovníkov sú nakreslené čiernym uhľom. Lenže z diaľky sa to nedalo rozoznať.

Všetko, čo sa v tej krátkej chvíli odohralo, bolo také nečakané, že sa

Turci nezmohli ani na to, aby vyťahli z potoka telo svojho veliteľa. Nechali ho tam v mútnej vode a vychytili sa preč.

Hlavný turecký húf sa už vtedy vracal z drancovačky, lebo ich pri nej vyrušila posádka Uhrovskeho hradu. Horiace chalupy obrancovia už síce nezachránili, ale zato vyslobodili veľa ľudí, ktorých Turci mali už na povrazoch, že ich odvléčú do zajatia.

Tak sa stalo, že Turci odtiahli z Uhrovskej doliny iba s menšou korisťou. Svoju hlavnému veliteľovi, pašovi Kúčúk-Mehmetovi v Nových Zámkoch, priniesli aspoň odťatú hlavu bánovského richtára. Paša Mehmet sa hrdo usmieval.

Ešte dvadsať rokov sa bude paša Mehmet usmievať — a potom si, pre zmenu, vyžiadať zas jeho hlavu. Za porážku Turkov pri Viedni turecký sultán odsúdil na smrť svojich veliteľov pašu Kúčúka-Mehmeta i Kara-Mustafu a kat ich pred jeho vlastnými očami zahrdúsil.

Čím kto hreší, tým trestaný býva.

Statočný valach

SLOVENSKÁ LUDOVÁ ROZPRÁVKA

Zišli sa raz v sedliackej izbičke za bielym lipovým stolom dobrí susedia a zhovárali sa o gazdovských veciach.

Jeden sa sťažoval, že má mrcha kone, druhý si zasa chválil svoje volky. Všetci však spoločne hundrali na svojich čeladníkoch.

„Susedia moji,“ ozval sa domáci gazda, „keď je reč o čeladi, nuž vám len toľko poviem, že v celom svete nieto statočnejšieho nad môjho valacha. Verne slúži a v ničom ma neoklame. Radosť len pozrieť na ovce, čo pasie, a nikdy mi ešte ani jedna nechýbala!“

„Pekné sú, pekne, tie vaše barance,“ povie sused. „Ale keby na to prišlo, aj váš valach je len taká stonoha ako ktorýkoľvek druhý.“

„Môj Janko? A to už zasa nie!“ povie gazda.

„A to už veru hej!“ podpichuje sused. „Stavme sa, že mi predá vášho barana!“

„Pre mňa — hoci o sto zlatých!“ vraví gazda.

Sused mu podal ruku a ostatní susedia potvrdili stávkou slovami: „Nebude statočný človek, kto nedá.“

Na tretí deň, ešte sa len začalo brieždiť, bol už milý sused ďaleko za horami za dolami. Stúpal hore chodníkom na salaš. Už sa tešil, ako mu valach predá baranca a gazda vyplatí sto zlatých.

„Bože daj šťastia, Janko!“ pozdravil, keď naňho zhučali psi pri kolibe. „Akože sa máš?“

„Ta, ďakujem pekne,“ povedal valach.

Sused začal hneď k veci:

„Ej, čiže sú to pekne barance! Koľkože ich máš?“

„Malo by ich byť päťdesiat a sto. Ale veru som ich ja už dávno nepočítal.“

„Ej, čiže je pekný tamten s tým zvoncom! Či by si mi ho nemohol prepustiť? Veď ho zadarmo nežiadam,“ hovorí sused a podáva Jankovi toliar, „na, len si vezmi! Čože sa máš cifrovať, toliar sa skôr tebe zide ako tvojmu gazdovi. Len mi daj toho baranca — ešte sa ti môžem dobre odslúžiť!“

A tak ďalej prehováral, cifroval, ako najlepšie vedel. Ale Janko mu baranca veru nedal, takže pán sused musel naspäť domov s prázdnu kapsou.

Príde domov namosúrený a namrzený.

Nevedel nikde obsedieť, jesť sa mu nechcelo, spať nemohol, mrzelo ho, že nevykonával, čo chcel.

Domáci ľutovali svojho dobrého gazdu, lebo ho mali radi, ale najväčšmi ho ľutovala jeho dcéra Hanka:

„Ale, tatko, pekne vás prosím, povedzteže mi, čo sa vám stalo. Veď ste ráno vyšli z domu taký veselý, a teraz ste ako obarený!“

A dotiaľ ho unúvala, dotiaľ chodila za ním, kým jej všetko nevyrozprával, čo sa mu prihodilo.

zabával s krásnym dievčaťom. Dievča bozkávalo krásneho baranca, ale keď chcel šuhaj bozkať pekné dievčatko, uhlo hlávkou.

„Daj mi,“ vraví, „daj mi najprv tohto baranca!“

Hanka odchádzala smutná domov a Janko za ňou dlho pozeral.

„Príď,“ zavolať, „príď zajtra! Azda čosi vymyslíme — alebo ty, alebo ja.“

Sotva slnce znovu vyšlo, valach vyhnal stádo na pašu a čakal na krásnu Hanku. I prišla a obšmietala sa okolo šuhaja, hladkala a objímala jeho biele barance. Ale keď ju chcel objasť on, vyšmykla sa mu ako ryba.

„Daj mi,“ vraví, „daj mi najprv tohto baranca. Veď ty ľahko povieš gazdovi, že ti skapal.“

Neborák valach premýšľal, čo urobiť, až napokon povedal:

„Radšej ťa nepobozkám, ako by som mal pre teba gazdu oklamať!“

Smutné dievča sa pobralo preč. Valachovi

k mohutnému buku. Onedlho došla i Hanka. Dievčina hladká biele barance, ale keď ju chce šuhaj pobozkať, vrtko uhne hlávkou:

„Sľúbil si mi toho baranca!“

„Ach,“ vzdychol si Janko, „sľúbil som ti ho, sľúbil. Nuž, keď inak nie, už si ho len vezmi!“

A Hanka bola zrazu tichá ako jahniatko a neodtiahla viac hlávkou od šuhajových bozkov.

Na druhý deň však Janko smutne vypúšťal krídla z košiara. Pozerá hneď na barance, hneď do doliny k hrubému buku, ale nemá ani baranca, ani dievča!

Podoprie sa o valašku a dumá, rozmýšľa hodnú chvíľku:

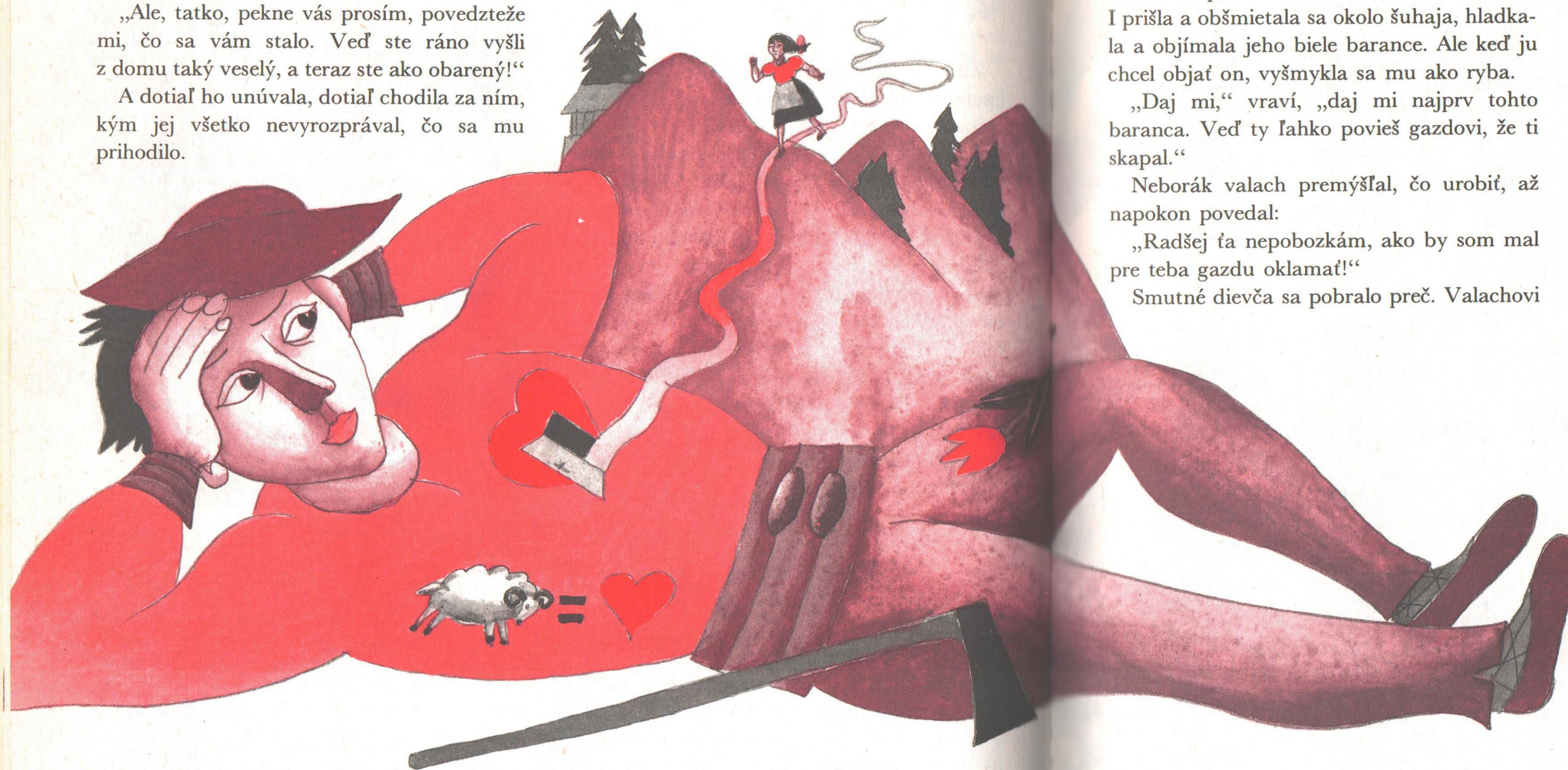
„Na Mitra budú počty — a baranca nieto! Čože povie gazdovi? Gazda sa ma spýta: ‚Valach, kde ti je baranec? Čo ti ho ukradli?‘ ‚Nie!‘ ‚Či ti ho vlk schytil?‘ ‚Nie!‘ ‚Či si ho sám predal?‘ ‚Nie!‘ ‚Nuž, kdeže ti je v pekle?‘ No, čože teraz poviem? Eh, poviem, že som ho dal peknému dievčaťu, aby sa mi dalo bozkať. — No, na moju pravdu, tak to bude, to aspoň nie je cigánstvo! Tak poviem, nech mi gazda stiahne zaň zo zárobku, veď ja preto ešte budem chlap!“

Prišiel čas, keď sa gazdovia schádzali, aby si spočítali, čo im ovce a syr vyniesli, a baču a valachov vzali na otázku, či dobre a statočne pásli. Pýtali sa aj Janka. Ale náš statočný valach veru povedal pravdu a milý sused musel tých sto zlatých zložiť.

„Hej, kmotre!“ ozvali sa druhí susedia, „to bol drahý baranec!“

Sused sa však nehneval, že prehral stávkou, lebo do roka a do dňa vystrojil svojej krásnej dcére Hanke a statočnému valachovi Jankovi parádnu svadbu.

Prerozprával PETER GLOCKO

„Ej, tatko, nebuďte už ako kyslé mlieko,“ zasmiala sa Hanka, „nejako si pomôžeme!“

Na druhý deň sa Hanka vybrala na salaš. Zbierala jahody na kraji húšťa a pritom pokukovala na Janka, kým si ju nevšimol.

Obaja si sadli pod tónu konáriského buka. Dievča sa hralo s bielym barancom a šuhaj sa

„Ach, veru by som ti ho dal, duša moja! Ale čože by mi potom povedal gazda?“

„Veď o tom gazda nemusí vedieť. Povieš, že ti skapal.“

„Ale hop,“ povedal Janko, „to by nebolo dobre. Radšej ťa nebozkám, akoby som mal potom pre teba cigániť!“

bolo ľúto aj dievčaťu, aj baranca, a tak za ňou zavolať:

„Príď ráno, možno ti predsa len dám toho baranca!“

Na tretí deň ráno si náš Janko obliekol čistú košeľu, pristrojil sa ako na tancovačku, a tak vyhnal svoje stádo na zelenú pašu

V zajatí smaragdového oblaku

Výstrel na záchranu

Dara veľmi ťažko znášala Marcelovu zradu. Presedela hodiny v ponurom mlčaní, pozerala na nás hlbokými čiernymi očami — a nikoho nevnímala. Často si šepkala, zhovárala sa s mamou. „Už sme len štyria, ale aj tak sa vrátíme. Viac od teba neodídeme, mamička. Ani na jediný deň.“

Vtedy mi studená ruka zvierala hrdlo. Kdesi v hviezdnych diaľkách žila opustená žena. Darin otec zomrel pred niekoľkými rokmi pri autohavárii. „A tak má mama už len mňa,“ opakovala Dara neustále Marianne. „Vieš, že ma nechcela pustiť ani do tábora? Bála sa, že zasa ochorím... Prečo som ju len neposlúchla?“

Predstavoval som si, ako správu o našom zmiznutí prijala moja mama. Pokúšal som sa usmiať. Veď jej zostali ešte traja synovia a otec, „ďalšie dieťa“, ako o ňom žartovne tvrdí. Ale nebolo mi to jedno. Vôbec nebolo!

Študentka archeológie prečítala hory kníh. Rozprávala o nich, rozptyľovala šiestačku, ako len mohla. No Dara ju podchvilou sužovala čudnými otázkami. Napríklad:

„Myslíš, že naši roboti majú nejaké city?“

„Ludské sotva... no ktovie...?“ Marianna opatrne vážila každé slo-

vo. Videl som, ako sa bojí, že sa dievča opäť uzavrie do mlčania.

Osvald sa vyhýbal rozhovorom. Presnejšie — vyhýbal sa nám. Celé dni sa prechádzal po satelite, vracal sa až k jedlu pred spánkom, aby sa hneď zahlbil do svojho zápisníka. Stačil ho už zaplniť náčrtmi „krajiny“ až po poslednú stránku.

Prisadol som si k nemu na lôžko a nazrel mu cez plece. Sklapol dosky, akoby ťapal do dlaní. Konečne som mal príležitosť povedať, čo ma zlostí.

„Nieкто tu nedávno rečnil o prísloví ‚Jeden za všetkých...‘ Tuším má krátku pamäť.“

Unavene zívól. Pod očami sa mu temneli kruhy.

„Všetko sa dozvieš neskoršie, Ivan.“

„Až sa stanem dospelým? Tak prepáč! Nevedel som, že dvanásťročný chalan má ruky a hlavu úplne nanič...“

„Už si skončil?“ povedal, keď som naberal dych.

„Môžem skončiť načisto,“ odsekol som. „Môžem sedieť a obhrýzať si nechty a čakať, kým nás zavolá W-1, či sme sa už rozhodli.“

„Môžeš sa rozhodnúť ako Marcel.“

„Nespomínaj ho! Odjakživa bol totálne strelený. Ale on aspoň čosi chce! Zato vy dospeláci ste zložili ruky... Jedna chlácholí usmoklenú babu, druhý sa hrá na tajnostkára. Len sa nevyhovárajte na zodpovednosť za ‚deti‘! Teraz sme si všetci úplne rovní. Úplne!“

Zazrel na Mariannu s Darou. Obďaleč sa ticho zhovárali. Otvoril zápisník a zalistoval v ňom.

„Chodil som, meral a počítal. Možno nie celkom presne, ale aj približné miery v satelite sú zaujímavé. Najskôr si všimni rozmiestnenie pologúl v satelite, ktorý má, podľa všetkého, tiež tvar pologule.“

Prezeral som si náčrty. Pologule — výrobné vody, vzduchu, potravín a energie stavitelia rozmiestnili — po štyri vždy vo štvorci a v štyroch skupinách, rovnako od seba vzdialených. V predstave som si do kruhu plochy základne satelita — narysoval štvorec, ktorého jednotlivé body ležali na obvode kru-

hu. Pologule sa nachádzali v uhloch štvorca. A v strede...

„Stojí iba jediná. Najvyššia,“ zdôraznil. „Meria 63 metrov, 80 centimetrov.“ Ako to dokázal vypočítať so svojimi primitívnymi pomôckami — ceruzkou, posuvným metrom a uhlometrom? Nuž, piloti iste majú trigonometriu v malíčku.

„Polomer satelita je 6 380 metrov,“ vykávajúco sa na mňa pozeral. „Pričom napríklad rovníkový priemer Zeme je 12 756 kilometrov, 776 metrov!“

Senzačná zhoda? Polomer satelita je približne tisícinou polomeru Zeme! Pologuľa v strede — stotinou výšky satelita!

„Podľa mňa slúži ako štartovná a pristávacia plocha pre cesty našich robotov do Vesmíru,“ povedal Osvald.

„Pre nás by mohla poslúžiť ako východ!“ zvolal som vo vytržení. Dara s Mariannou zvedavo na nás pozerali. Osvald ukryl zápisník do kombinézy. Naznačil mi — mlčať!

V tú noc sa mi snivalo, že vstupujem do striebritej rakety. Dara sa veselo smiala. Marcel — zrazu medzi nami! — namrzene šomral, že sme si dali ujsť takú skvelú príležitosť. Naznačil som úder pravačkou. Uhol sa a zovrel mi plecica...

Prebudil som sa. Osvald mnou lomcoval.

„Dara ušla!“

V okamihu mi bolo všetko jasné. Nevieť prečo, ale keď poznám určité veličiny, riešim príklad naozaj bleskovo.

„Počula, o čom sa zhovárane. V tejto prázdnej miestnosti počuť každý šepot. Stopercentne si zmys-

lela zaútočiť robotom na city a zatiaľ, čo sme spali...”

„Dievčisko bláznivé!“ vydýchol Osvald. „Aby ich tak ešte upozornila, čo všetko vieme...!“

Utekali sme k stredovej pologuli. V sterilizovanom, silne oxidovanom vzduchu a na pružnej plazme by sa mi bežalo nezvyčajne ľahko, keby mi srdce netĺklo až kdesi v krku.

Onedlho sme stáli pred priehľadnou pologulou, v ktorej silne pulzovalo mliečne svetlo.

Dievča náhlivo vystupovalo po schodoch bez zábradlia. Míňalo robotov, niečo sa ich spytovalo a zasa stúpalo. Vbehli sme dovnútra.

V tichom šumení strojov zaznel zreteľný rozkaz:

„Zostaňte na mieste!“

Pristúpil k nám robot, podobný W-6. Strážca? Na opasku mal zavesený prístroj, pripomínajúci bubienkový revolver s dlhou hlavňou. Osvald ho nepočúval, bral po tri schody naraz. Dara bola už v polovici vysokej stavby.

„Vráť sa...! Mýliš sa! Nemôžeš...“ volal Osvald.

Pozeral som na plošinku, tridsať metrov nad našimi hlavami. Dara na nej zastala a pozrela do hĺbky pod sebou. Spomenul som si, že vo výškach trpí závratmi. A predsa zúfalstvo v nej premošlo strach!

Prenikavo vykričala, zatackala sa, rukami hrabla do prázdna. Trepotajúca sa postavička klesala...

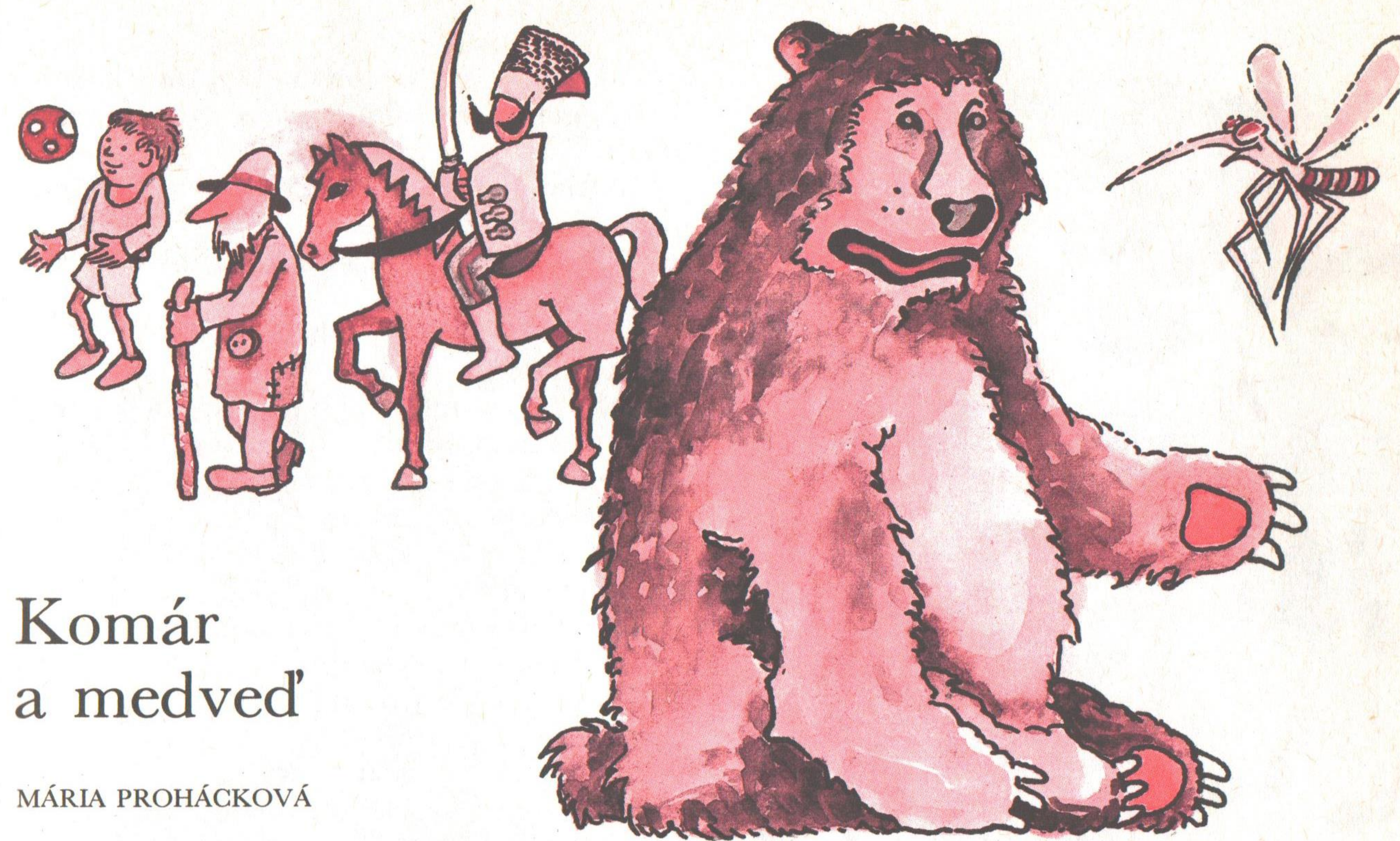
Vtedy robot vytrhol z opaska predmet s dlhou hlavňou a zacielil. Začul som slabé zasvišťanie a vzápätí letiace telo obalila smaragdovo-zelená plazma.

Ako veľký oblak mätko dopadol na plošinu, na ktorej sme stáli.

Robot obrátil ústie ‚revolvera‘ k neforemnej mase. Po svištivom zvuku sa plazma rozplynula ako hmla. Dara ležala na zemi a prevínilo na nás pozerala. Pomaly zahabene vstávala.

(Pokračovanie)

Píše JOZEF REPKO
ILUSTRUJE PETER KLÚČIK

Komár a medveď

MÁRIA PROHÁCKOVÁ

Strelol medveď komára a vraví mu:

„Povedz mi, komár, ty, čo celý život bodáš iné živočíchy, kto najväčšmi chutíš?“

„Človek,“ odvetil komár.

„Dobre,“ povedal medveď a šiel hľadať človeka.

Ako tak šiel, stretol chlapca:

„Počuj,“ spýtal sa ho medveď, „si ty človek?“

„Nie, ešte nie som, ale budem,“ odpovedal sebavedome chlapec a pritom podskakoval, akoby sa chcel zaraz stať dospelým človekom.

„Dobre, dobre, chytro zmizni,“ povedal mu medveď. „Nepotrebujem to, čo ešte nie je ničím.“

Šiel medveď svojou cestou ďalej, kým nestretol žobráka.

„Á, už ťa mám. Ty si človek?“

„Bol som, ale už teraz nie som,“ zamumlal starý žobrák, mykol plecami a hneď sa bral preč.

„Len si choď,“ zahundral medveď. „Nepotrebujem to, čo už nie je tým, čím bolo.“

Hľadal medveď ďalej, až stretol husára na koni.

„A ty si kto?“

„Človek na koni!“ zakričal mu husár a bodol ostrohami koňa.

Ale medveď ho začal prenasledovať. Husár vytasil meč a švihol ním medveďa po chrbte. Medveď sa obrátil a bežal od husára čo najďalej. Vtedy husár zvesil z pleca pušku a strelil do medveďa.

Keď sa neskôr medveď opäť stretol s komárom, vraví mu:

„Počuj, možno je človek naozaj chutný, ale ja ho už chytať nepôjdem.“

„A prečo?“ spýtal sa komár.

„Lebo s ním nie sú nijaké žarty.“ Len čo ma zbadal, vystrčil na mňa jazyk — ale aký dlhokánsky! — švihol ma ním po chrbte tak mocne, až sa čudujem, že ma ním nepretal na dve polovice. A nakoniec ma ešte oplul takými žeravými slinami, div som neprišiel o život!

Ilustroval Juraj Proháčka

Pod krídlami ringlšpílu

PETER HOLKA

„Ringlšpíl prišiel!“ ozvalo sa z dvora v sobotu cez obed.

Dedinko práve jedol šošovicovú polievku. Keď počul Vilov hlas, odložil lyžicu a pokrútil hlavou. Buchli letné dvere. Vilo zastal na prahu, lapal po dychu:

„Ringl...“ nadýchol sa, „špíl...“

„Nevieš pozdraviť!“ zahrmel dedinko, teda môj starý otec. „A kukni sa, aké máš nohy!“ doložil.

Vilo si počúchal chodidlom predkolenie. No špina mu nezišla. Však sa tam zbiera od rána.

„Obedoval si už, synček?“ ozvala sa babka.

„Čo sa pýtaš,“ zašomral dedinko. „Nalož mu a basta!“

Vilo si prisadol k stolu.

„Umy si tie chrontavé ruky!“ skríkol dedinko. „Ako môžeš takto jesť za jedným stolom s doktorom?“

Ten doktor som mal byť ja. Dedinko bol presvedčený, že ním raz budem.

„Čím budeš ty, keď vyrastieš?“

„Pretekár na motorke,“ pochválil sa Vilo.

„Ba figu borovú! Ty budeš,“ dedinko sa zamyslel. „Budeš veterinár!“

Čože? Nechápavo som hľadel na Vila, Vilo na mňa.

„Veterinár je doktor zvierat. Lieči kone, kravy, kozy,“ vysvetľoval dedinko. „Chcem, aby ste boli doktori. Však máte dobré hlavy.“

Dedinko už bol taký, nedbal by všetkých ľudí na svete premeniť na doktorov. Ale kto bude potom rozväzať uhlie ako on?

Vilo sa naobedoval a vzápätí sme dostali od dedinka po päť korún na kolotoč.

Medzi ihriskom a Dríkom bol neuveriteľný stisk. Zbehli sa sem vari všetky deti z Kereškýňa. Chlapi bez košiel práve dokončievali stavanie veľkého reťazového kolotoča. Vykrikovali na seba s tvármi ošľahanými od slnka, vetra a dialok. Na hrdlách pestrofarebné šatky. Obďaleč tri maringotky. Tajomné, so zaclonenými okienkami. Rozložitý šiator z červených, modrých a žltých pruhov. Strelnica plná papierových ruží.

Ale najväčší stisk bol pri železnej kletke. Kolísal sa v nej ohromný medvedisko. Hojdal sa z boka na bok s privretými očami, akoby spal. Akiste mu bolo v takom kožuchu teplo. Ktosi povedal, že na druhý deň bude niekto z dediny s medveďom zápasit'. To budú hody! Kto sa však odváži bojovať s medveďom? Vyratúvali sme možných kandidátov. Ale taký medvedisko zloží na lopatky hocikoho.

Podvečer začal chlap od kolotoča vyvolávať:

„Ráďte pristúpiť, páni, dámy, náš kolotoč je pripravený. Odvezieme každého za jednu jedinú korunu. Ráďte si sadnúť a letieť vzduchom, uvidíte, čo ste ešte nevideli. Uvidíte vašu dedinu ako vtáci.“

Pretlačili sme sa s Vilom na kolotoč. To boli lety! Päťkrát po sebe. Svišťali sme vo vzduchu a premenili sa na letcov z nitrianskeho letiska.

Zaklonil som hlavu a s prižmúrenými očami sa pozeral na tmavnúcu oblohu plnú nesplnených túžob.

Keď sme zostúpili z kolotoča, Vilo povedal: „Tí sa majú! Môžu sa odviezť, kedy chcú, a nemusia ani zaplatiť.“

„Keby sme mali kolotoč, aj my by sme sa vozili zadarmo!“

„Ja nebudem ten oný, čo lieči kone,“ povedal Vilo. „Keď vyrastiem, kúpim si kolotoč. Budem cestovať z mesta do mesta a budem sa celé dni voziť. Aj teba odveziem,“ povedal, aby som mu nezávidel. Potom doložil: „Aj dedinka odveziem, ale ten oný nebudem!“

Na druhý deň od včasného rána rozvonievala celá dedina tak, až sa zbíhali slinky v ústach. To ženy obskakovali okolo hrncov. Gazdovia ešte pred obedom zašli ku Kondulovi, aby si ovlažili hrdlá pivom. Vtipkovali, ťahovali si jeden z druhého. Všeobecné veselie preťal poštarčin syn Imro Takáč.

„Tí špinoši komediantski nám v noci ukradli hus!“ skríkol uprostred krčmy. „Pri Dríku, kúsok za maringotkami, som našiel v lopúchoch perie. Ale to im nedarujem!“ zastrájal sa.

V tej chvíli sme my deti po celej dedine rozvláčili zvesť o ukradnutej husi.

S bruchami napchatými na prasknutie sme sa po obede vybrali ku kolotoču. Stisk, vrava a smiech. A všadeprítomné vône, čo dráždili fantáziu a jazyky. Šírili sa zo stánkov, čo vyrástli na ihrisku.

Od pásikavého šiatra začal chlap v ligotavých nohaviciach zelenej farby a žltých čižmiskách vyvolávať: „Ráčte vstúpiť, páni, dámy! Uvidíte, čo ste ešte nevideli! Hadia žena k vám prichádza rovno z Indie, aby vám predviedla nevidané umenie. Uvidíte aj hltača ohňa, majstra Aliho z Turecka, ktorý sa preslávil aj v Paríži, Ríme a Viedni.“

Stislo mi srdce: Paríž, Rím, Viedeň... Koľko sveta pochodia. A všade ich obdivujú.

Pre tlačili sme sa do šiatra. Pod dúhovou celtou bola horúčava ako v pekárni u Barnabáša. Chlapi na seba veľavravne žmurkali a hovorili niečo o tom, že pomôžu Imrovi.

Zjavil sa Turek, majster Ali. Šikovne zakrútil fakľou, až sa rozblčala slnečným plameňom. Pokrčil sa v kolenách, vyvalil tmavé očiská, zaklonil sa a pomaly približoval fakľu k rozďaveným ústam. Odrazu vtiahol oheň do seba a prehltoľ ho. Hodil sa na kolená a s dlaňami skríženými na hrudi sa hlboko klaňal.

Po ňom vystúpila hadia žena z Indie. Vyšla takmer nahá. Uklonila sa a odrazu sa zaplietla tak, až som si myslel, že ju jakživ nerozmotajú. Hlavu mala tam, kde majú byť kolená, ruky sa jej zmenili na nohy a nohy na ruky. Naozajstný had. Chlapi tieskali, ale to už muž vo fraku privádzal medveďa.

„Hľadá sa odvážny silák, ktorý bude zápasiť s neskroteným medveďom! Kto vydrží bez spadnutia dve minúty, dostane päťdesiat korún. Kto päť minút, vyhrá sto korún, a kto desať minút, dostane na dlaň dve stokorunáčky!“

„Najprv šum, po ňom ticho. Nik sa nehlásil, akoby vymreli všetci kereškýnski siláci.“

„Idem ja!“ vykrikoval vtom Imro Takáč.

„Teraz sa to začne,“ povedal veštecky dedinko.

Imro dlho odolával medveďovi. Darmo ho ten vo fraku popúšťal, Imro zakaždým odskočil a navyše kopol medveďa. Občas aj jeho pána. Diváci sa smiali a povzbudzovali Imra. Ale pošmykol sa. Vtedy ho medveď pridlávil chlpatým telom a mlátil labami.

„Veď mi ho zabije!“ vykrikla poštárka.

A hneď sa aj vrátila do arény. Schmatla medveďa za zadné laby a stiahla ho zo syna. Vtedy chlap vo fraku strčil do nej. Keď to Imro zazrel, zdvihol sa zo zeme a vrazil mu pästou medzi oči. V aréne sa zjavil majster Ali a skočil na Imra. Chlapi čakali iba na to. Prevrátili chabú bariéru a vtrhli do arény.

Nastala trma-vrma. Kdesi pod horou tiel

fučal medveď, stonal muž vo fraku i majster Ali z Turecka. Stonali aj našinci, lebo kopa tiel úctyhodne rástla. Kto vie, koľko by tá mela bola trvala, keby nespadol šiator. Dúhová látka prikryla odfukujúce a potiace sa telá. Pridusila stony a vzdychy, výkriky i nadávky. Všetci sa miesili v jednom ceste.

Po štyroch som sa dostal na čerstvý vzduch. Podchvíľou spod zvaleného šiatra vyliezali ďalší a ďalší. Nieкто v tom chumli vytiahol nôž a prerezal dúhovú celtu. Ostali z nej iba zdrapy.

„Tak, a už som im nie dlžný vôbec nič!“ vykrikoval rozpálený Imro. „Za tú hus to teda stálo!“

Všetci sa po bitke upravovali a odchádzali do Kondulovej krčmy, kde sa začínala tancovačka. Pri kolotoči ostali len deti. Našiel som bratanca Vila a opýtal sa:

„Čo je s medveďom?“

Nevedel. Obchádzali sme zvyšky šiatra a pátrali po zvierati. Hádám nezahynul? Stislo mi hrdlo. Veď medveď nemôže za to, že jeho pán kradne husi!

„Poďme na ringlšpíl,“ navrhol Vilo. „Kukneme sa zhora.“

Kolotoč sa roztočil, no srdce mi už nespievalo ako v predošlý deň. Už som nebol letec na nitrianskom letisku. V zborenisku, ktoré ostalo z krásneho šiatra, sa nič nehýbalo.

„Hen jééé!“ skríkol za mnou Vilo. „Pri Dríkúúú!“

Naozaj. Turek so zakrvavenou hlavou viedol medveďa na reťazi. Chlap vo fraku krivkal za nimi.

Odbehli sme s Vilom k babke a zobrali pol husi, čo ostala od obeda. Hodili sme ju medveďovi do železnej kletky. Ani sa jej nedotkol. Stál na troch labách a z papule mu visela dlhá biela slina. Chlap priväzoval macovi dlahu na štvrtú labu.

„Má ju zlomenú?“ opýtal som sa.

Neodpovedal.

Na druhý deň sa vrátil Galo-Hurkár s obecnými kozami z Bane skôr, než máva vo zvyku. Pod pazuchou niesol vykrmenu hus. Ako sa poštárkina hus dostala na Baňu, to nevie nikto. Ale jej hus to bola. Prezradili ju krídla označené zelenou farbou a červené oči. Lebo červené oči majú iba poštárkine husi. Nijaké iné na celom svete.

Pri Dríku chlapi vo vyblednutých montérkach rozoberali kolotoč a mračili sa. Medveď ležal v železnej kletke a chrčal. Na schodíkoch maringotky sedel muž v špinavých nohaviciach a v starom námorníckom tričku. Až keď som sa mu lepšie prizrel, zistil som, že je to ten, čo mal včera na sebe frak.

Bratanec Vilo medzitým nazeral do maringotky. Boli tam obyčajné kovové posteľe s poodlupovanou farbou, deky, umývadlo.

Pomaly sme sa vracali k dedinkovi a mlčali sme. Až pred domom Vilo povedal:

„Ja si ten ringlšpíl asi nekúpim. Radšej sa budem učiť za toho, čo lieči kone.“

Dedinko sedel pod orechom a zamyslene fajčil.

Vymýšľavý kalendár

PETER BERO

Kalendáre sú všelijaké. Trhacie, z ktorých treba každý deň odtrhnúť jeden lístok, teda jeden deň. Zavesovacie, ktoré zas treba zavesiť na stenu a ony tam visia celý deň. Od rána do večera. To viem určite, lebo jeden taký máme doma a veru sa nepohne. Možno niekam ide v noci, ale to s istotou neviem, lebo vtedy spím. Vreckové kalendáre sa najradšej hrajú na skrývačku. Ľudia si ich dajú do vrecka a povedia si:

„Musím si dobre zapamätať, že som si kalendár dal do tohto vrecka.“

Lenže to je zbytočné. Lebo vreckový kalendár len čo sa dostane do vrecka, tak sa ho hneď zmocní skrývacia horúčka. Povie si:

„Tu ma ľahko nájdu. Musím sa skryť niekam inam.“

A spôsobom, ktorý poznajú iba vreckové kalendáre, sa rýchlo premiestni do iného vrecka. Lenže ani tam dlho nevydrží, a tak vlastne stále cestuje z vrecka do vrecka.

Každý kalendár má dôležitú úlohu. Musí dávať pozor, aby za pondelkom išiel utorok, za utorkom streda, a tak pekne za sebou celý týždeň. Lebo dni sú hrozne neporiadne. Treba na ne stále dozerať, aby sa nepoplietli. Taký pondelok, ten je napríklad veľmi lenivý. Keby ho kalendár neprinútil, tak by hádam ani nikdy nebol. Naopak, piatok — ten sa stále predbieha. A pretože štvrtok je veľmi vychovaný, vždy povie:

„Nech sa páči, piatok, ak sa ponáhľate. Ja môžem byť až po vás.“

Ale našťastie je tu kalendár a hneď zasiahne:

„Milý piatok, len si pekne počkajte. V mojom týždni nebude žiadne predbiehanie.“ A je po paráde.

Takto si strážil svoje dni aj kalendár, o ktorom vám chcem rozprávať. Stál na stole jedného človeka, a tak by sa mohol volať stolový, ale lepšie mu pristane meno vymýšľavý. Vždy ráno skontroloval, či je všetko v poriadku, a potom si vymýšľal. Lebo kalendáre sú celkom ako deti: ak nemajú čo robiť, hneď vymýšľajú.

Raz, keď vymýšľal, čo by vymyslel, zišlo mu na um:

„Ja tu kontrolujem dni, robím s nimi poriadok, ale som ja sám v poriadku?“

Zalistoval v sebe a čo vidí:

„Január, február, marec, apríl, máj, jún, júl, august, september, október, november, december. No prosím, každú chvíľu iný mesiac! Veď v tom sa nedá vyznať. Musím s tým spraviť poriadok.“

A aj spravil. Zobral zo stola fixky a všetky mesiace prepísal na september.

Prešla jeseň, prišla zima a ľudia si hovorili:

„To nám tá zima prišla zavčasu. Ešte je len september, a aha, koľko snehu.“

Kalendáru sa to páčilo, lebo mal menej povinností. Nemusel dávať pozor na mesiace, aby šli v správnom poradí, a tak mal ešte viac času na vymýšľanie. Raz v sebe znovu zalistoval a vraví si:

„Jeden september má tridsať dní, druhý september má tridsaťjeden dní, a tento jeden dokonca iba dvadsaťosem! Musím s tým spraviť poriadok. Prečo by mal mať každý deň iné číslo?!“

Zobral fixku a každý deň napísal sedemnásteho.

Vždy sedemnásteho chodí poštár a hovorí: „Dobrý večer, je sedemnásteho, musíte zaplatiť za elektrinu.“

Ľudia zaplatili, ale na druhý deň prišiel poštár znovu. Všetci sa čudovali, no keď sa pozreli do kalendára, videli, že je sedemnásteho, a opäť zaplatili. Pritom si povedali:

„Ani sa nezdá, ako ten čas letí. Ale v ostatnom čase platíme nejako veľa za elektrinu. Musíme menej pozerať televíziu.“

Teraz, keď mali všetky dni rovnaké čísla, mal kalendár času na vymýšľanie hocikolko. A tak znovu vymýšľal:

„Už je v tom celkom dobrý poriadok, len je v týždni priveľa dní. Čo keby bol stále utorok?“

Zobral fixku a každý deň napísal: utorok. V utorok píšú deti v škole diktát. Nieкто na jednotku, nieкто na dvojku, ba nieкто aj na trojku. Ale to iba niekedy.

Na druhý deň súdružka učiteľka hovorí: „Hm, hm. Dnes je utorok, napíšeme si diktát.“

A ďalší deň znovu. A na ďalší deň znovu.

Súdružka učiteľka už vydiktovala všetky diktáty dvakrát, niektoré aj trikrát a čudovala sa:

„Takých dobrých žiakov som ešte nemala. Všetci píšú diktáty na samé jednotky s hviezdíčkou.“

Človek, na stole ktorého stál vymýšľavý kalendár, sa naň raz pozrel a hovorí si:

„Načo mi je vlastne kalendár? Veď každý deň je utorok, sedemnásteho septembra. To si ľahko zapamätám. Hneď zajtra ho dám do zberu.“

Vtedy sa kalendár zľakol. Celú noc sa prepisoval, a ráno bolo zase všetko po starom. Rok sa začínal 1. januára, potom išiel február, marec, apríl, máj, jún, júl, august, september, október, november a na konci bol 31. december čiže Silvester.

Slovensko na prahu moderného veku

„A národ oboril sa na národ...“

Bol koniec júla roku tisíc deväťsto štrnásteho. Žatva bola v plnom prúde, keď po slovenských dedinách bubeníci dávali na známosť, že sa cisár pán rozhodol vypovedať vojnu malému Srbsku. Tak sa začala vojna, ktorú historici neskôr nazvali prvou svetovou.

Výstrely v Sarajeve

V horúcom lete roku 1914 sa následník trónu František Ferdinand vybral na veľkú okružnú cestu po Bosne a Hercegovine. Obe tieto krajiny, ktoré sú dnes súčasťou Juhoslávie, sa v monarchii ocitli iba v roku 1908. Ako bývalé územie rozpadajúcej sa tureckej ríše ich konferencia veľmocí v Berlíne „dala do ochrany“ Rakúsko-Uhorsku. Nadšenie nad novozískaným územím sa však rýchlo rozplynulo. Vo Viedni čoskoro zistili, že s oboma krajinami bude oveľa viac starostí ako úžitku. Celé sa to začalo tým, že sa vlastne nikto nepýtal vyše jedného milióna obyvateľov tejto kopcovitej chudobnej krajiny na ich mienku. Hrdí bosniaci, keď sa už mali k niekomu pripojiť, tak by si asi radšej zvolili Srbsko, malý, ale nezávislý slovanský štát, ktorý vystupoval ako ochranca všetkých južných Slovanov. Nečudo teda, že maličké Srbsko bolo

trňom v oku viedenského cisárskeho dvora.

Následník trónu musel byť pripravený na to, že ho v Bosne a Hercegovine nebudú vítať s horúcim nadšením. So zachmúreným čelom hľadeli na návštevu aj v susednom Srbsku. Pravdu povediac — zasvätení politici neboli ani veľmi prekvapení, keď mladučký srbský študent Gavrilo Princip výstrelmi z revolvera ukončil život budúceho cisára a jeho manželky. „Zabili nám Ferdinanda,“ komentoval familiárne veľké udalosti Haškov Švejk a prostí ľudia s obavami čakali, čo bude. Politici, diplomati a vojaci vyvíjali v nasledujúcich dňoch horúčkovitú činnosť. Veď sarajevský atentát hrozil dať do pohybu veľkú lavínu. A čoskoro tak aj urobil.

Víchor nenávisti

„A národ oboril sa na národ s úmyslom vraždy, s besom skaziteľa“ — tak charakterizoval ten ukrutný čas vo svojich Krvavých sonetoch Pavol Országh Hviezdoslav. Ale naozaj sa oboril „národ na národ“?

Päť najväčších európskych štátov, ktoré určovali svetovú politiku, bolo navzájom prepletených sieťou vzájomných sporov, súperenia i spojenectiev. Francúzsko nemohlo zabudnúť Nemecku ponižujúcu porážku z roku 1871. Anglicko s nevôľou sledovalo rastúce námorné zbrojenie v Nemecku, Rakúsko-Uhorsko a Rusko si tradične rozumeli ako konzervatívne monarchie a zároveň žiarlivo na seba striehli pri prenikaní na Balkán. A všetci navzájom si závideli kolónie a pripravovali sa urvať čo najväčší kus z územia

kedysi mocnej osmanskej ríše, ktorú diplomati nazývali „chorým mužom na Bospore“.

A za tým všetkým boli obchodníci, bankári a továrnici. Chceli získať z kolónií lacné suroviny, predávať výrobky. Lebo čím viac predávali, tým mali väčšie zisky. A kto má peniaze, ten si môže v kapitalistickej spoločnosti kúpiť aj politikov. Nech teda politici niečo robia, aby získali pre krajinu (čítaj pre kapitalistov) nové územia. Že by to mohlo vyvolať vojnu? Ale veď aj na tej sa zarába. A nie málo, ako dokazujú zisky zbrojárskeho priem. Boháči a ich synovia zvyčajne do vojny nemusia. Na umieranie sú tu iní. Jednoduchí ľudia — potrava pre kanóny.

Mlynčeky na mäso

Prvá svetová vojna nebola síce najdlhšia, akú ľudstvo pozná, ale dovedy bola rozhodne najkrvavejšia. Nemecká armáda, ktorá bola najlepšie pripravená a vyzbrojená, obsadila v prvých týždňoch vojny Belgicko

a severné Francúzsko. No potom sa armády zastavili a zakopali do zeme. V zákopoch stáli proti sebe celé štyri roky. No nie nečinne. Štyri roky žili muži v najlepšom veku v zákopoch — strážili, spali, strieľali, útočili či ustupovali, zabíjali a boli zabíjaní. História pozná presné dátumy, ba dokonca i hodinu veľkých bitiek minulosti, ktoré rozhodovali o osude národov a ríš. Veľké bitky prvej svetovej vojny — Verdun, Marna, Somma, Isonzo či Piava — presný dátum nemajú. Len deň, keď začali. Dni, týždne, mesiace hnali generáli svoje vojská do útoku. Bodákmi proti guľometom. Výsledok

Za cudzie záujmy krvácali nevinní.

niekoľkomesačnej ofenzívy — zo desať kilometrov územia posiateho krátermi po delostreleckých granátoch, a tisícami mŕtvov vlastných i cudzích vojakov. Každá z vyššie spomínaných bitiek znamenala pol milióna vyhasnutých ľudských životov. Desiat miliónov ich bolo spolu za celú vojnu. Nezmyselne vyhasnutých nezmyselnými útokmi o piad zeme. Mlynčeky na faširovanie mäsa nazval ktosi trpkú túto taktickú múdrosť a tvrdohlavosť generálov.

Moderná technika, ktorá dala ľuďom toľko krásnych vecí, sa tiež ocitla v službách zabíjania. Čoraz lepšie, silnejšie a presnejšie zbrane chrlili zbrojárske firmy. Aj krídla, ktoré umožnili splniť dávnu túžbu človeka vzlietnuť, sa naučili zabíjať. Nemotorné dvojplôšníky z dreva a plachtoviny, ktoré závratnou stokilometrovou rýchlosťou lietali nad zákopmi a frontovými líniami, vítali vojaci radostným kývaním. Ale keď delostrelectvo vďaka leteckému prieskumu mohlo veľmi presne zasiahnúť cieľ a rozsievať skazu, stali sa nepriateľmi, po ktorých sa strieľalo. Zrodili sa aj prvé vzdušné súboje. Báječní muži na lietajúcich strojoch začali na seba páliť najprv z revolverov, neskôr si namontovali na otvorenú palubu lietadla guľomet. No nielen vzduch bol bojiskom. Ponorky ticho a zákerne potápali torpédami nielen vojenské, ale i obchodné a osobné lode. Ani chémia nechcela zaostať — plyn a iné bojové látky zabíjali rovnako spoľahlivo ako guľka. Na konci prvej svetovej vojny sa zjavila aj zbraň, ktorá mala byť rozhodujúca v tej druhej — tank. Prvé tanky nasadené Angličanmi vo Francúzsku boli sotva vyššie od človeka a dosahovali rýchlosť 6 kilometrov. Ani nie tak palebnou silou, ako skôr hrôzou, ktorú vyvolávali ocelové rachotiace obludy, dosiahli svoj cieľ — pomohli pohnúť so

Výstrel, ktorý roztočil pripravené kolesá vojny.

zákopovou vojnou a prispeli k porážke Nemecka.

Svetlo z východu

Územia našej krajiny sa vojna priamo nedotkla. Front, bojisko bolo len na najvýchodnejšom cípe Slovenska počas veľkej ruskej ofenzívy v lete roku 1916. A predsa bola vojna prítomná v každej dedine, v každom dome. Boli dediny, kde ste nenašli muža vo veku od 18 do 50 rokov. Hospodárili teda ženy a deti. Robotníkov vo fabrikách pokladali za vojakov. Keď reptali proti 60 hodinovému pracovnému týždňu, rovnalo sa to vzbure. Tých, čo odišli na front, nahradili vo fabrikách ženy a deti. V obchodoch bolo čoraz menej potravín, ľudia hladovali. Keď sa po

vojne prehnala Európou epidémia španielskej chrípky, tak skosila do dvadsať miliónov podvyživených chorých a zbedačených ľudí. Dvadsať miliónov.

Krvavé jatky prvej svetovej vojny nemali konca-kraja. Na frontoch i v zázemí umierali ľudia. A tí, čo žili, sa čoraz častejšie spytovali nielen prečo, ale aj dokedy!

V marci roku 1917 priniesli noviny prvé správy — v Rusku zosadili z trónu cára. Správy o ďalšej revolúcii v Rusku, o októbrovej, boli už opatrné. Rakúskej cenzúre sa vôbec nepáčila politika vlády robotníkov a roľníkov. O to viac pozornosti vzbudzovali heslá o slobode pre národy, o spravodlivom mieri bez prisvojenia si cudzích území, o pôde pre roľníkov a jednoduchých ľudí. Nové revolučné Rusko svoje sľuby aj plnilo

— v marci roku 1918 uzavrelo mier. Vracajúci sa rakúski zajatci z Ruska — medzi nimi i veľa Slovákov — priniesli správy o novom poriadku na východe.

Uprostred biedy, hladu a zabíjania sa zjavilo nové heslo: „Zabite vojnu!“ Pod tlakom miliónov jednoduchých ľudí, ktorí už mali plné zuby nezmyselného zabíjania, začali sa rúcať nielen tróny, ale i celé krajiny. Na troskách starého Rakúsko-Uhorska sa zrodili nové štáty, ktoré začali budovať nový svet. Ľudia boli presvedčení, že musí byť lepší a spravodlivejší. Boli medzi nimi i naši prastarí otcovia. To, ako vznikol československý štát, je však už iná história.

(Pokračovanie)

Píše dr. ALŽBETA SOPUŠKOVÁ

Katedra čs. dejín a archivníctva FFUK

ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Odišiel s láskou v srdci

Na marec tohto roku chystali si pracovníci a priatelia Mladých liet veľikánsku kyticu kvetov, blahoželaní, radosti k 65. narodeninám spisovateľa Ruda Morica. Chystali ju s takou srdečnosťou, s akou v jedno májové ráno pred dvoma rokmi svojho riaditeľa očakávali. Prichádzal vtedy z Pražského hradu. Prezident republiky mu udelil titul národný umelec. Jeho príchod bol i návratom — návratom po vážnej chorobe, ktorá sa pokúšala zlomiť jeho energické gesto a povzbudivý úsmev. Bez nich nám v pracovnom dni vo vydavateľstve čosi chýbalo. A tak sa v to májové ráno nik nebránil slzám dojatia — veď sme si do kroniky družného vydavateľského života zapisovali najradostnejší deň. A z neho akoby naberali jas aj obyčajné pracovné dni, v ktorých sme spoločne rozmýšľali ďaleko dopredu a chystali vydavateľské plány do roku 1990 s výhľadom do roku 1995. S odvahou a rozvahou Ruda Morica nám nechýbal optimizmus a istota.

Uprostred práce sme si ustavične uvedomovali, že každá knižka musí byť krajšia ako predchádzajúca, a uprostred práce sme oslavovali 35. narodeniny vydavateľstva.

Rudo Moric si pamätal jeho začiatky ako autor, nadšenec umenia pre deti i ako riaditeľ. Dvadsaťšesť rokov bol jeho stôl stredom sveta detskej knihy. Stred sveta nie je spojenie ani trochu nadsadené, veď pracoval ako predseda Kruhu priateľov detskej knihy na Slovensku, podpredseda Československej sekcie IBBY, šíril meno slovenskej detskej knihy svojou tvorbou i priateľskými a pracovnými kontaktmi s vydavateľstvami mnohých krajín.

Z jeho stola sa túto jar ako tisíce vtáčeniec rozletí posolstvo k Medzinárodnému dňu detskej knihy.

Rozletí sa do celého sveta najkrajšia ľudská túžba i výzva: „Slnko nám nik nesmie ukradnúť. Patrí deťom, aby sa pod ním hrali, pozerali a čítali nové knihy, ktoré pre ne píšeme, aby pod ním rástli na múdrych a spravodlivých hospodárov sveta, tešili sa z dobre vykonanej práce.“ V jeho posolstve je symbolika lásky k životu, túžba tvoriť, myšlienka na budúcnosť.

Keď sme vraveli o úspechoch detskej literatúry i vydavateľstva Mladé letá, veď je veľa dôvodov na radosť, sivozelenkaste oči Ruda Morica sa mladicky rozžiarili a trochu figliarsky úsmev podfarbil vetu: Nepozerajme sa za seba natoľko, aby sme nevideli dopredu...

Je to veta plná mladosti, optimizmu, plánov, tajomstva rozpísaných rukopisov, neuskutočnených stretnutí.

Všetci naši spisovatelia a priaznivci dostali na 26. novembra pozvánku: Riaditeľ vydavateľstva Mladé letá dr. Rudo Moric dovoľuje si vás pozvať na slávnostné stretnutie pri príležitosti 35. výročia vzniku vydavateľstva.

Zišli sme sa všetci.

Len jeho stolička za čestným stolom ostala prázdna.

Príhovor nám Rudo Moric ešte napísal. Ocenil v ňom našu prácu a najmä veril, že mladý jeho Mladých liet je jablkom, čo nepadne ďaleko od stromu. Od stromu, ktorý s takou láskou opatroval.

V tej chvíli, 26. novembra 1985 popoludní, všetky naše srdcia boli s ním, len sme nemohli začuť, že jeho srdce stíchlo.

Lekárska správa je strohá a vecná. My, čo sme Ruda Morica poznali, vieme, že zomrel na lásku. Na lásku k nášmu vydavateľstvu, detskej knihe, umeniu pre najmenších, ktoré tak veľa zmôže pri tom, keď sa ľudské mláďatko mení na krásneho zapáleného človeka.

Pri tejto premene budú knihy národného umelca Ruda Morica aj naďalej, naďalej budú sprevádzať láskou človeka a umelca.

MAGDA BALOGHOVÁ

Zahádam ti hádanku

JOZEF PAVLOVIČ

Lúčna hádanka

*Prvý lúčik zlatý
prebúdzajú ju zo sna.
Sedem krás ju šatí,
skromnosť na nej ôsma.
Čo je to?*

Zubná hádanka

*Lezie z diery biele háda,
krk má dlhý, žirafí.
Za živý svet toto mláďa
do diery späť netrafi.
Čo je to?*

Sklená hádanka

*Máme obraz, máme,
máme ho aj v ráme.
Ten obraz sa stále čini,
ten obraz je stále iný.
Čo je to?*

Odpovede na hádanky Jozefa Pavloviča čakáme do 15. februára 1986 na korešpondenčnom lístku. Nezabudnite uviesť svoju presnú adresu a vek.

Troch vyžrebovaných výhercov čaká kniha.

Odpovede na hádanky zo Slniečka č. 3 — Zvončeky, ihla, štetka.

Výhercami sú: Erika Huňová, Pruské; Ivana Vlčková, Jamník; Milan Daniš, Uhrovec.

Zápisník Slniečka

Ján Bodenek a Ivko Hancík — dve mená, ktoré súvisia s knihou Ivkova biela mať. Prvýkrát vyšla roku 1938, jej deviate, zatiaľ posledné vydanie má vročenie 1981. O jej autorovi odborná publikácia píše: „Nevytvoril pre deti veľa diel, no jeho meno patrí do základnej zostavy autorov slovenskej literatúry pre deti a mládež“. Jeho spisovateľská tvorba bola odmenená Cenou Fraňa Kráľa a titulom zaslúžilý umelec. Menej známe je už to, že Ján Bodenek bol aj redaktorom Slniečka a dlhé roky vydavateľským pracovníkom. Na marec sme mu chystali gratuláciu k 75. narodeninám. Žiaľ, 20. novembra 1985 Ján Bodenek zomrel.

Koncom novembra priniesol výrobný námestník riaditeľa Mladých liet zo služobnej cesty v západonemeckom Mníchove 254-stranovú knihu. Bol to katalóg kníh a inžinier Peter Tvrdoň ho získal na otvorení 36. medzinárodnej výstavy literatúry pre deti a mládež. Výstava sa konala od 22. novembra do 18. decembra v Bavorskej štátnej knižnici v Mníchove a pripravila ju ako zvyčajne Medzinárodná knižnica pre mládež, ktorá sídli v tom istom meste. Knihy na výstavu poslalo 46 krajín z celého sveta. ČSSR na nej zastupovalo 36 českých a 16 slovenských titulov. Pre porovnanie: Austrálsky svetadiel tam reprezentovalo 21 kníh.

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 811 02 Bratislava, Suvorovova 3. Telefón 523 26. Šéfredaktor

Ak máš na zajtra veľa školských úloh, a trikrát sa ti do nich nechce, nech ti je úľavou aj povzbudením to, že i dospelí sa majú stále čo učiť, hoci vychodili niekoľko škôl. Tu sú dôkazy: v decembri boli redaktorky náučnej redakcie Mladých liet na dvojdennom seminári o využívaní vedecko-technických informácií vo svojej práci (na programe mali aj exkurziu do ústavu kybernetiky); tlačová redakcia dostala pozvánku do novej budovy Československého rozhlasu na Mýtnej ulici v Bratislave, kde sa konalo školenie o tom, ako v budúcnosti oboznamovať poslucháčov s rôznymi novinkami. Ozaj, poznáš kraťušku reláciu Nové knihy vydavateľstva Mladé letá, ktorú každú druhú a tretiu sobotu v mesiaci o 12.50 hodine vysiela stanica Bratislava?

Už niekoľko rokov vidáme v Slniečku obrázky urobené rukou jedného človeka. Jasné, seriál z našich dejín ilustruje Jozef Cesnak. S jeho výtvarným rukopisom sa stretávaš aj v iných detských časopisoch a iste ho poznáš i z kníh — veď od roku 1962 ich len v Mladých letách ilustroval okolo 40. Pretože 6. februára oslavuje Jozef Cesnak päťdesiatku, blahoželáme mu a jeho ceruzkám a štetcom prajeme mnoho ďalších šikovných ťahov.

Zoznám sa s Kapčekom. Prežiješ s ním nejednu príhodu, ktorá sa môže stať ozaj iba vtedy, keď je sneh. Prečo? To sa dozvieš z knihy moldavského spisovateľa Spiridona Vangelihu Chlapček Kapček. Ak ju máš objednanú v Klube mladých čitateľov, príde Kap-

ček za tebou, ak nie, vyber sa za ním do najbližšej knižnice.

Jubilejnú výstavu Knihy deťom — radosť deťom mali možnosť vidieť okrem bratislavských aj topoľčianske deti. Na jej otvorení v Okresnej knižnici v Topoľčanoch 19. novembra sa za Mladé letá zúčastnila vedúca prekladovej redakcie Vlasta Ballová.

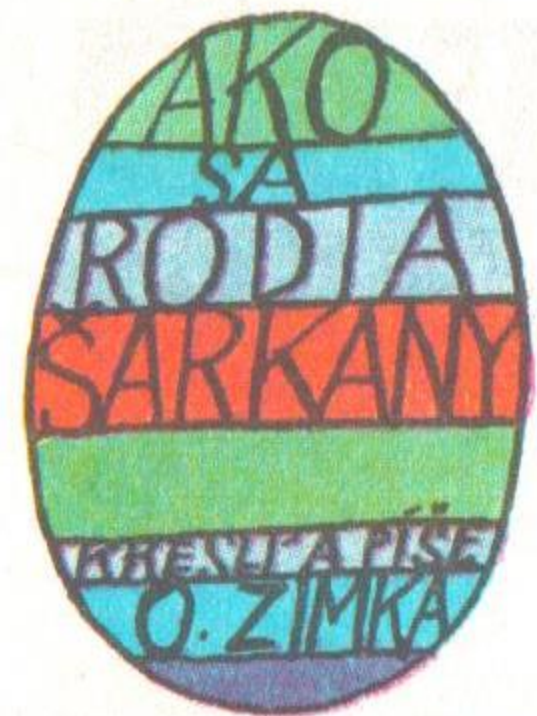
Vo februári sa po prvý raz v tomto roku stretnú zástupcovia Mladých liet s novinármi a s rozhlasovými a televíznymi spravodajcami. Na tlačovej konferencii sa pracovníci masovokomunikačných prostriedkov dozvedia o knihách nášho vydavateľstva na rok 1986, o 24. ročníku Klubu mladých čitateľov a o Týždni detskej knihy — na ten sa v marci môžu chystať deti z okresu Prievidza.

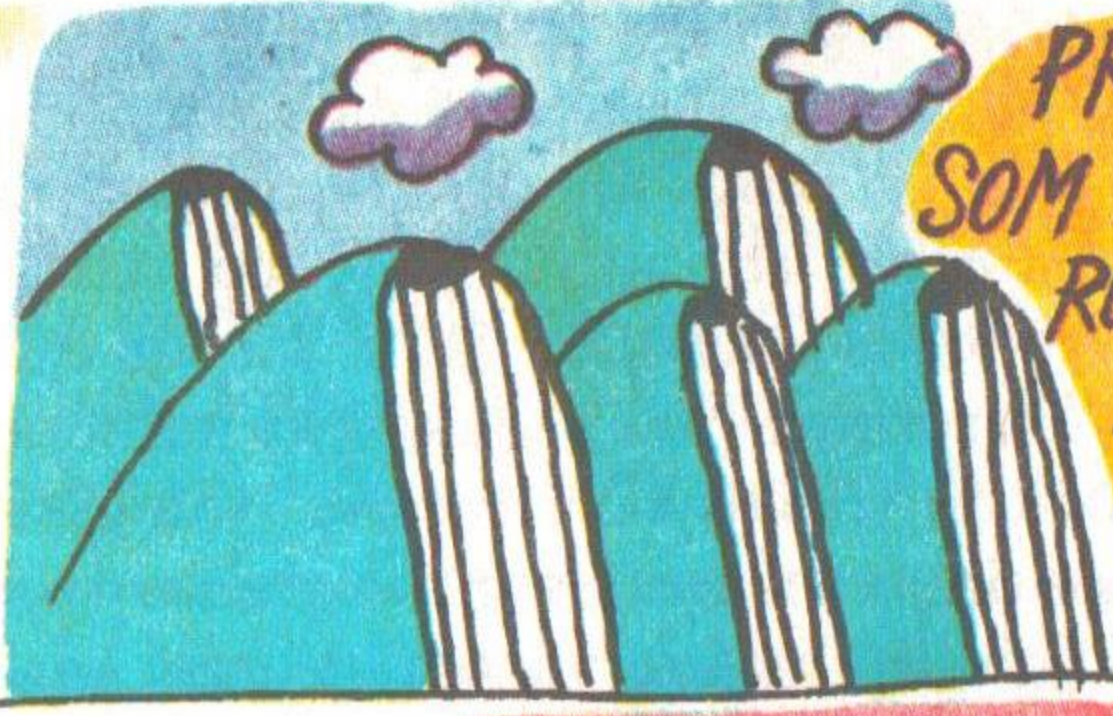
Jedno príslovie hovorí, že rozdelená radosť je zdvojená radosť, rozdelený smútok — polovičný smútok. O tom, že táto múdrosť platí aj dnes, by ti mohol povedať hocikto z Mladých liet, kam začiatkom decembra prichádzali listy a telegramy, ktorých pisatelia vyjadrovali svoj smútok nad smrťou riaditeľa vydavateľstva, národného umelca Ruda Morica. Vďaka za prejavy spoločenstva — v mene všetkých žiakom 7.A triedy Základnej školy v Plešivci.

dr. Juraj Klaučo, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky; CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6. 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs. ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcie nevracia.

7 ROKOV SOM CHODIL NA CARODEJNICKU SKOLU, ALE AKO PRICHADZAJU NA SVET SARKANY, SOM SA NEDOZVEDEL.

PRESTUDOVAL SOM HORY KNIH. VYBRAL SOM SA TEDA NA KISUCE, KDE PODLA STARICH RUKOPISOV MALA ZIT JEZIBABA MAHDA, 2.432 ROČNA BABIZNA. NAZYVANA TIEZ BABA VSEVEDA

SEDEL SOM POD HVIEZDNYM NEBOM A PLNÝMI DÚŠKAMI PIL VOŇAVÝ VZDUCH.

OČAKAVAM SOM JEZIBABU NA METLE, ALE AKÉ BOLO MOJE PREKVAPENIE...

AJ JEZIBABY SA MODERNIZUJU.

UTEKAL SOM ZA ZVUKOM VYSAVAČA.

MAHDA BYVALA NA VYSOKANSKOM STROME V ZAMASKOVANOM DOME.

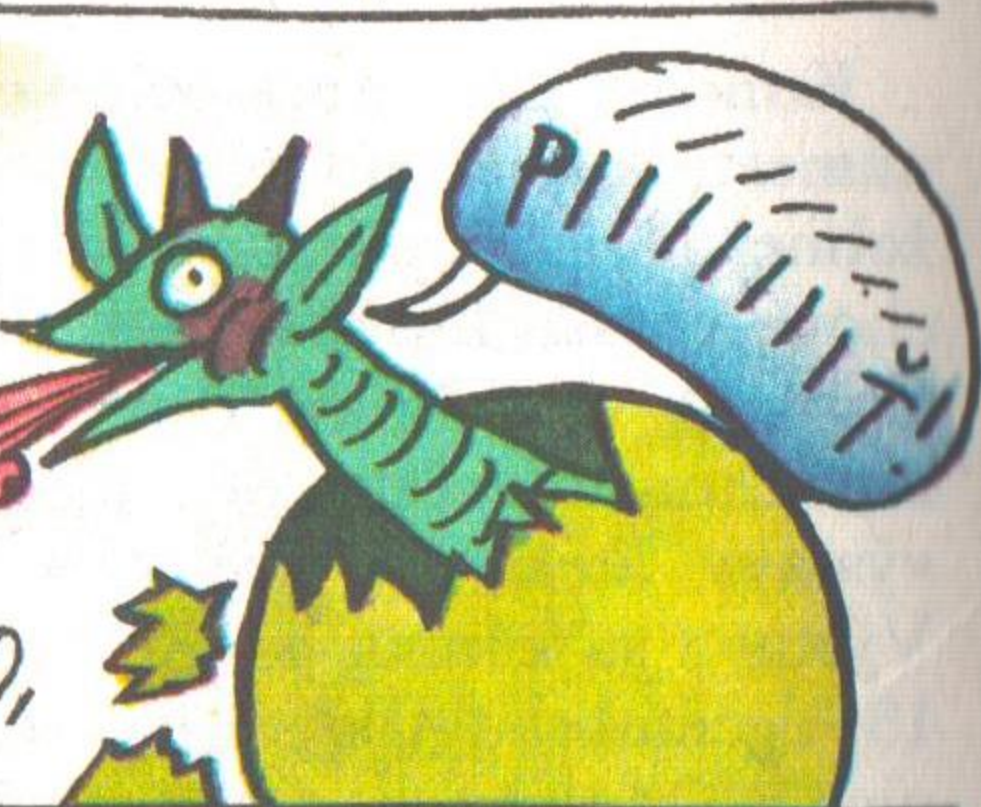

NA KONAROC OBROVSKEHO SMREKA PESTOVALA ZELENINU, OYOCIE A ZEMIAKY.

V DUTOM KMENI MALA UROBENÝ VÝTAH O NOSNOSTI 100 KG. VERU, 2.432 ROČNÉ NOHY UŽ POBOLIEVAJU. PRIVOLAL SOM VÝTAH, ZAKLOPAL NA DVERE, OTVORIL A...

... ČO NEVIDIM! MAHDA SEDI NA SARKANICH VAJCIACH A SPI. PO CHVILI ZACALO JEDNO VAJCE PRASKAT. VYKUKLO ČUDO, ČO VYPÚŠTALO OHEŇ.

TO JEZIBABU PREBUDILO. SLUŠNE SOM POZDRAVIL A ONA MI Povedala, ŽE SEDI UŽ DOBRÝ ROK NA VAJCIACH. V ZIME MÁ ČO ROBIT, KEĎ JE TUHÝ MRAZ. ALE UŽ SA MLADE SARKANY KLÚJU A TO JE DOBRE. EXPORTUJE ICH DO ČINY, VIETNAMU, KAMBODŽE, THAJSKA A NAJVIAC DO KRAJINY ROZPRÁVKOVO.

